

უილიამ შექსპირი

**იულიუს კეისარი
მეფე ლირი
მაკბეთი**

ინგლისურიდან თარგმნა
მანანა ანთაძემ

ტრაგედიები
I

გამომცემლობა „კენტავრი“
თბილისი
2017

იულიუს კეისარი

მოქმედი პირნი

იულიუს კეისარი
ოქტავიუს კეისარი
მარკუს ანტონიუსი
მარკუს ემილიუს ლეპიდუსი

ტრიუმვირები
იულიუს კეისრის
სიკვდილის შემდგომ

ციცერონი
პუბლიუსი
პოპილიუს ლენა

სენატორები

მარკუს ბრუტუსი
კასიუსი
კასკა
ტრებონიუსი
ლიგარიუსი
დეციუს ბრუტუსი
მეტელუს ციმბერი
ცინა

შეთქმულები
იულიუს კეისრის
წინააღმდეგ

ფლავიუსი და მარულუსი

ტრიბუნები

არტემიდორე
მისანი
ცინა პოეტი
სხვა პოეტი

კნიდოსელი სოფისტი

ლუცილიუსი
ტიტინიუსი
მესალა
კატონი/უმცროსი/
ვოლუმნიუსი

ბრუტუსის და კასიუსის
მეგობრები

ვარონი
კლიტუსი
კლავდიუსი
სტრატონი
ლუციუსი
დარდანიუსი

ბრუტუსის მსახურები

პინდარე
კალფურნია
პორცია

კასიუსის მსახური
კეისრის ცოლი
ბრუტუსის ცოლი

პირველი მოქმედება

სურათი I

რომი, ქუჩა.

ფლავიუსი, მარულუსი და მოქალაქეთა ჯგუფი

ფლავიუსი

უსაქმურებო, რას დადინხართ, სახლებში წადით!
დღეს უქმე დღეა? ხელოსნებო, თქვენ რა, არ იცით,
რა ჩაცმულობით უნდა იყოთ სამუშაო დღეს?!
აბა სხვაგვარად, ვინ ვინ არის, როგორ გავიგო?!
შენ, მაგალითად, მიპასუხე, რა ხელობა გაქვს?

I მოქალაქე

მე? მე ბატონო, ღურგალი ვარ.

მარულუსი

სად არის ტყავის წინსაფარი? ხელსაწყოები?!
საუკეთესო ტანსაცმელი რატომ ჩაგიცვამს?
ახლა შენ თქვი, რა ხელობის ხარ?

II მოქალაქე

გამოგიტყდებით, დიდ ოსტატებთან შედარებით, როგორც იტყვიან,
ერთი უბრალო მეჯღანე ვარ.

მარულუსი

რა ხელობა გაქვს-მეთქი, გკითხე. მაგაზე მიპასუხე!

II მოქალაქე

ხელობა ისეთი მაქვს, ბატონო, რომელიც, იმედია, სუფთა სინდისით
შემიძლია გამოვიყენო. გაცვეთილ ძირებს ახალ სულს შთავებერავ
ხოლმე.

ფლავიუსი

ხელობა, შენი ხელობა, ოინბაზო! ხელობა თქვი!

II მოქალაქე

ძალიან გთხოვთ, ნერვები არ დაიგლიჯოთ, ბატონო, თორემ მომიწევს თქვენც დაგადლოთ საკერებელი.

მარულუსი

რაო? მე რა უნდა დამადლო, შე თავხედო?!

II მოქალაქე

რასაც ხარაზი ადებს, ბატონო!

ფლავიუსი

ესე იგი ხარაზი ხარ, ასეა?

II მოქალაქე

ჭეშმარიტად! ჩემი მთავარი იარაღი სადგისია. უმაგისოდ არც ხელოსნობის ამბავში ვვარგივარ, არც ქალებთან. ასე და ამგვარად, მე გახლავართ მკურნალი. ვარჩენ ძველ ფენსაცმელებს. სასიკვდილოდ რომ გაემზადებიან, სიცოცხლეს ვუბრუნებ! ვისაც ხარის ტყავი აქვს ფენქვეშ გაგებული, ყველა ჩემთან არის უკვე ნამყოფი.

ფლავიუსი

ახლა მითხარი, რატომ არ ხარ სახელოსნოში?
რას დაატარებ ამ ხალხის ჯგუფს, შენ, ქურჩა-ქურჩა?

II მოქალაქე

გამოგიტყდებით. ფენსაცმელს ვაცვეთინებ. სამუშაო ხომ უნდა მქონდეს. ისე კი, თუ სიმართლე გინდათ, კეისარს ვხვდებით. მის გამარჯვებას ვზეიმობთ.

მარულუსი

მის გამარჯვებას ვზეიმობთო? სადმე იბრძოდა?
და რომში მოჰყავს დაპყრობილი მონარკეები?
მათი ხუნდებით დაიმშვენა ეტლის ბორბლები?
თქვე გულქვა ხალხო, ცივ ლოდებზე უარესებო!
დაუნდობელი, უსულ-გული რომაელებო!
რამ დაგავიწყათ, პომპეუსი ვინ იყო თქვენთვის.

რამდენჯერ მსხდარხართ ქონგურებზე, რომის კედელზე,
სათოფურებზე, კოშკის წვერზე, საკვამურებზეც!
ბავშვებით ხელში. უსასრულო ლოდინს იტანდით,
ოღონდაც წამით დაგენახათ, თვალი მოგეკრათ,
როგორ გაივლის ძლევაძოსილი პომპეუსი
რომის ქუჩებში. როცა ეტლი გამოჩნდებოდა,
ასტეხდით ხოლმე ისეთ ყიჟინას, რომ ტიბროსი,
გამაგრებული ჯეხირებით, თრთოლას იწყებდა!
ახლა მორთულხართ საზეიმოდ და შეკრებილხართ,
რომ ია-ვარდი დაუფინოთ ამ გამარჯვებულს?!
ტრიუმფით მოდის, პომპეუსის სისხლით მოსვრილი!
წადით აქედან!
სახლებში წადით! ღმერთს ევედრეთ, მუხლზე დაეცით,
არ მოგივლინოთ უმაღურებს სასჯელად ჭირი.

ფლავიუსი

გთხოვთ დაიშალოთ, ჩემო კარგო, კეთილო ხალხო.
თქვენსავით ღარიბს ვისაც ნახავთ, მათაც უთხარით,
ტიბროსის პირას შეიყარონ. მდინარის ტალღებს
თქვენი ცრემლებიც შეუერთეთ და გაატანეთ
ეს მძიმე ცოდვა შორეული ნაპირებისკენ!

მოქალაქენი გადიან

მგონი გაიგეს, უნამუსოდ რომ იქცეოდნენ.
კრინტი არავის არ დაუძრავს, ისე გაგვშორდნენ.
მე აქეთ წავალ. შენ კი იქით, სენატისაკენ.
თუ ნახე სადმე მორთულობა, ყველგან მოხსენი.

მარულუსი

და შენ გგონია, შეიძლება, ეს გავაკეთოთ?
დღეს ლუპერკუსის დღესასწაულს ზეიმობს ყველა.

ფლავიუსი

ეგ არაფერი! მთავარია, რომ კეისარი
არ გრძნობდეს ზეიმს. კარგი. წავალ. ყველგან გავივლი.
არ გავაჩერებ ხალხს ქუჩაში. შენც ასე ქენი,
თუ სადმე ნახავ, ბრბოს შეკრებოლს. უნდა მოვასწროთ,

კეისარს ფრთები ღროზე შევჭრათ, თორემ ხომ იცი,
მალლა აფრენა თუ მოასწრო, გვიან იქნება.
ცის კაბადონზე ინავარდებს. იქ კაცის თვალი
ველარ მისწვდება. ძირს კი შიში დაისადგურებს
და ვეყოლებით ყველა მონურ მორჩილებაში
გადიან

სურათი II

რომი. მოედანი.

*საზეიმო სვლით, მუსიკის თანხლებით შემოდიან: კეისარი და
ანტონიუსი, რომელიც რბოლისთვის ეშადება
მათ მოჰყვებიან კალფურნია, პორცია, დეციუსი, ციცერონი,
ბრუტუსი, კასიუსი და კასკა. უკან მოსდევს ხალხის დიდი
ჯგუფი. ამ ჯგუფში არის მისანიც*

კეისარი

კალფურნია!

კასკა

ჩუ! კეისარი რალაცას ამბობს!

მუსიკა წყდება

კეისარი

კალფურნია!

კალფურნია

აქ განლავარ, ჩემო ბატონო!

კეისარი

ანტონიუსი რომ ჩავიბენს, გზაზე შემოხვდი!

ანტონიუს!

ანტონიუსი

კეისარო!

კეისარი

შენ, ანტონიუს,
არ დაგავიწყდეს, რა გითხარი. რბოლის პროცესში,
უნდა შეეხო კალფურნიას. ძველად ამბობდნენ,
ეს საღვთო რბენა, კურთხეული, უშვილობისას
ხელად ჰკურნავსო.

ანტონიუსი

რა თქმა უნდა! რა დამავიწყებს!
თუ კეისარს სურს, ასე იყოს, ასე იქნება!

კეისარი

აბა დავიწყოთ. რიტუალი რასაც მოითხოვს,
უნდა შესრულდეს ყველაფერი!
ისძის მუსიკა

მისანი

კეისარო!

კეისარი

მგონი ვილაცამ დამიძახა!

კასკა

გაჩუმდით ყველა!
მუსიკა წყდება

კეისარი

გამყინავი ხმით დაიყვირა ჩემი სახელი.
ისე ხმამაღლა, გადაფარა მუსიკის ჟღერა.
კეისარო! ჰოდა გისმენს შენ კეისარი.

მისანი

უნდა უფროთხილდე მარტის იღებს!

კეისარი

ვინ იყო, რა თქვა?

ბრუტუსი

უფროთხილდი მარტის იღებსო, თქვა. მისანი იყო.

კეისარი

აქ მომიყვანეთ ეგ ყმაწვილი! მინდა შევხელო!

კასიუსი

აბა გამოდი და კეისარს სახე უჩვენე.

კეისარი

ის, რაც წელან თქვი, ახლა ისევ გაიმეორე!

მისანი

უნდა უფროთხილდე მარტის იღებს!

კეისარი

მოვეშვათ ამ კაცს და წავედით. ბოდავს რაღაცას!

საყვირის ხმაზე ყველანი გადიან, ბრუტუსის და კასიუსის გარდა

კასიუსი

მოდინხარ რბოლის სანახავად?

ბრუტუსი

არა, არ მინდა!

კასიუსი

წამო, წავიდეთ.

ბრუტუსი

თამაშები, რა ვქნა, არ მიყვარს!

ანტონიუსი ხომ არა ვარ, ამით გავერთო.

წადი, კასიუს, შენ თუ გინდა, მე რას მიყურებ.

კასიუსი

ბოლო ხანებში, შევამჩნიე, რომ შეიცვალე და შენს თვალებში აღარ მოჩანს ის მშვიდი მზერა,

ის სიყვარული, რასაც ასე შეჩვეული ვარ.
მექცევი ფრიად უცნაურად, მე, შენს მეგობარს,
ვისაც უყვარხარ.

ბრუტუსი

დამიჯერე, ცდები კასიუს.
ასე არ არის. მოღუშული, ამ კუშტი სახით,
მხოლოდ საკუთარ თავს შევცქერი, სევდით მოცული.
ჰო, შემომავა ათასგვარი ფიქრი და დარდი.
ეს მე მეხება, სხვას არავის. სჩანს ვერ დავფარე.
გარშემო ყველა შევაწუხე. ვთხოვ ჩემს მეგობრებს,
რომელთა შორის, რა თქმა უნდა, უპირველესად
შენ მეგულები, ნუ მიიღებთ ცუდად ნურაფერს,
თავის თავს ებრძვის დღეს ბრუტუსი
ძალა არ შესწევს სიყვარული უჩვენოს ვინმეს.

კასიუსი

მაშ არასწორად გამიგია შენი განცდები.
და ამის გამო, ძალზე ბევრი, მნიშვნელოვანი,
ფიქრი, სურვილი, დაგიმაღე გულში დავმარხე.
ბრუტუს, მითხარი, შეგიძლია რომ დაინახო
შენ შენი სახე?

ბრუტუსი

თვალს არ ძალუძს სახის დანახვა,
თუ ასახული არ იქნება გარე საგანზე.
ვერ დავინახავ.

კასიუსი

მართალს ამბობ. არ შეგიძლია.
არ გაგაჩნია, სამწუხაროდ, ისეთი სარკე,
რომელიც შეძლებს აირეკლოს და დაგანახოს,
რასაც ვერ ხედავ – დაფარული შენი ღირსება.
როგორც ამბობენ, თუ ვინმეა დიდგვაროვანი,
გარდა უკვდავი კეისრისა, ბუნებრივია,
ყველა გიხსენებს ამ ცხოვრების მძიმე უღელქვეშ.
და თანაც უკვირთ, რატომ ხუჭავს ბრუტუსი თვალსო?

ბრუტუსი

რა შარში გინდა რომ გამხვიო? ითხოვ, კასიუს,
გამოვძებნო და დავინახო ჩემში ის რაღაც,
რაც არ არსებობს.

კასიუსი

აი ახლა, კარგად მისმინე!
ხომ დამეთანხმე, შენი თვალთ შენს თავს ვერ ხედავ.
მე მინდა გავხდე შენი სარკე. მე დაგანახებ,
რაც ჯერ არ იცი შენს შესახებ, რაკი ვერ ხედავ.
რომ არ დაეჭვდე, შეგანსენებ, ყოფილა განა,
ვინმეს დავცინე, მოვატყუე ან ვულალატე?
გაგიგონია, ვილაქუცე მამებლურად,
შემდეგ გავწირე?! გავაბრიყვე ან გავამახრე?!
ასე რომ იყოს, შარში მხვევო, მაშინ მითხარი.
ისმის დაფდაფების ხმა და ყიჟინა

ბრუტუსი

რა ყვირილია! მეშინია, რომ მალე ხალხი
მეფედ დაგვისვამს ჩვენ კეისარს.

კასიუსი

მაშ გეშინია!?
მეფედ არ გინდა, ამას ამბობ?

ბრუტუსი

ჰო, მაგას ვამბობ,
მაგრამ კასიუს, ეგ არ ნიშნავს, რომ ის არ მიყვარს.
შენ ის მითხარი, ასე ღიდხანს რად შემაყოვნე?
ფიქრი გაწვალებს, ვატყობ გინდა გამიზიარო.
თუ საქმე არის სასიკეთო მთელი ქვეყნისთვის
და შეეხება ჩვენს ღირსებას, მაშინ გარწმუნებ,
ვერ შემაშინებს თვით სიკვდილი. დაე ღმერთებმა
სასტიკი რისხვა დამატეხონ, თუკი შევბღალე
პატიოსნება ოღნავ მაინც.

კასიუსი

მჯერა, ასეა!

მშვენივრად გიცნობ. სათნო არის შენი ბუნება!
სწორედ ღირსებას შეეხება ჩემი სათქმელი.
მართლა არ ვიცი, ვინ რას ფიქრობთ ამ ცხოვრებაზე.
მე რა აზრის ვარ, იმას გეტყვი. ჩემივე მსგავსმა
მუდმივად შიშში მიყოლიოს, სულაც არ მინდა.
არყოფნა მივობს. დავიბადე თავისუფალი,
კეისარივით. ზუსტად ისე, როგორც შენ, ბრუტუს.
ვიკვებებოდით ერთნაირად. ზამთრის სიცივეს
განა მე და შენ, ისე არ ვგრძნობთ, ვით კეისარი?
ერთხელ, სუსხიან, ქარიან დღეს, როცა ტიბროსი
ნაპირს ახლიდა მაღალ ტალღებს, ამ კეისარმა
შემომხედა და, ასე მკითხა მოულოდნელად:
შენ თუ გაბედავ, ჩემთან ერთად გადმოხტე წყალში?
გალმა ნაპირზე გავიდეთო! და მეც მაშინვე,
დაუფიქრებლად, გადავეშვი ტანსაცმლიანად.
თანაც გვევიროდი, მომყევი-თქო. ისიც გადმომყვა.
აქაფებული ღრიალებდა მახსოვს ტიბროსი.
და ჩვენ ორივე, გამეტებით ვუსვამდით მკლავებს.
ის იყო, ნაპირს მივადექი, რომ გავიგონე,
როგორ ყვიროდა კეისარი, მომეშველეო!
ვით ენეასმა, წინაპარმა სახელგანთქმულმა
ტროას ხანძარს რომ გამოგლიჯა მოხუცი მამა,
ისე მივეცი ჩემი მხრები დაღლილ კეისარს.
მან გამოსტაცა ანქიზე ცეცხლს, მე – კეისარი
ტიბროსის ტალღას. ღმერთად იქცა დღეს კეისარი,
ხოლო კასიუს კი არარად. ქედმოდრეკილმა
კეისარს უნდა თაყვანი ვცე, თუ მან ინება
და მე მომაპყრო მისი მზერა. რა დამავიწყებს,
ციება ჰქონდა, ესპანეთში როცა ვიყავით.
ერთი განახა, როგორ თრთოდა და ცანცახებდა.
ღიას. ეს ღმერთი კანკალებდა! ვინ დაიჯერებს!
ბაგეზე ფერი აღარ ედო, საწყალს, მშიშარას!
სად იყო მაშინ მის თვალებში ის გამოხედვა,
შიშის ჟრუანტელს რომ უგზავნის ქვეყნიერებას?!

და რას კვნესოდა, რომ იცოდე. ხოლო იმ ენით,
რომლის ნათქვამს რომაელნი წიგნებში წერენ,
სულ კრუსუნებდა, ვით სნეული, პატარა გოგო.
ვაი, ვაიო! ტიტინიუს, ჩქარა წყალიო.
გამაგებინეთ, ო, ღმერთებო! ვილაც ბეჩავმა,
როგორ ჩაიგდო ქვეყნის მართვა ღღეს თავის ხელში!
რამ მოუტანა გამარჯვება?

ისევ ხალხის შეძახილები და საყვირები

ბრუტუსი

შეძახილები!

ტაში კი ნიშნავს, მიანიჭა ხალხმა კეისარს
რალაც პატივი და ღირსება.

კასიუსი

მშვენიერია.

ახლა გიგანტურ კოლოსივით აღიმართება
და მის ლაჯებქვეშ, ამ ისედაც ვიწრო მიწაზე,
რა დაგვრჩენია, ჩვენ საბრალო, უღირს კაცუნებს,
გარდა იმისა, რომ ადგილი საფლავისათვის
სადმე ვიპოვოთ. ბედისწერას თვითონ წარვმართავთ.
თუ ვერ შევძელით, ამას ზეცას ნუ დავაბრალებთ.
მიზეზი ჩვენ- ჩვენს სისუსტეში უნდა ვეძებოთ.
აბა რას ნიშნავს კეისარი, ანდა ბრუტუსი.
თქვი – კეისარი. მის სახელში მეტი ძალაა?
მიდი, დაწერე. იწერება შენიც მშვენივრად,
როგორც იმისი. იქნებ მითხრა, როცა წარმოთქვამ,
სხვაგვარად შეგნის რომელიმეს ბგერები ბაგეს?
თუკი აწონი, ერთნაირად აიწონება.
თუ გსურს სულები გამოიხმო, კეისარზეც ხომ
ისევე მოვლენ, ვით ბრუტუსზე. მამ ამიხსენი,
ღმერთებს გაფიცებ, ყველას ერთად, რამე მიირთვა
განსხვავებული კეისარმა? რითი შეიქნა
ასეთი ღიდი? სამარცხვინო ჟამი მოსულა!
რომლო, აღარ სჩქევს შენში სისხლი, კეთილშობილი.
ვის გაუგია, აქ ისმოდეს ერთი სახელი.

რომს თუ ახსენებს ვინმე სადმე, უკვე იტყვიან,
მისი კედლები, ასე ვრცელი, ერთ კაცს იცავსო.
ჰო, ეს რომია, მაგრამ არა ის ძველი რომი!
რადგან გამხდარა ერთადერთი კაცის სადგომი!
მე და შენ გვახსოვს, გვიამბობდნენ ჩვენი მამები,
ადრე, ოდესღაც, ყოფილათ ერთი ბრუტუსი,
ვინც თავის რომსო, ვით სატანას ჯოჯონხეთიდან,
ისევე მონარქს, არასოდეს დაუთმობდაო.

ბრუტუსი

ვიცი ვიყვარვარ, ეჭვი სულაც არ მეპარება.
რა გზაზე გინდა დამაყენო, უკვე მიგიხვდი.
ცოტაც მაცალე და რას ვფიქრობ, არ დაგიმაღლავ.
გემუდარები, მეტს ნუ მომთხოვ, ვერაფერს გეტყვი.
რაც შენ მითხარი, უსათუოდ ვიფიქრებ მასზე.
თუ გსურს კიდევ თქვა, ყურადღებით მოგისმენ კვლავაც.
რთული საქმეა. ამისათვის ცალკე შევხვდებით
და ყველაფერზე დაწვრილებით ვილაპარაკებთ.
ხოლო მანამდე, მეგობარო, კეთილშობილო,
ერთი რამ უნდა დაიჯერო, რომ ბრუტუსს უჯობს,
ბოგანო იყოს, უსახლკაროდ მოხეტიალე,
ვიდრე იმ რომის მოქალაქე, რომელსაც ჟამმა
თავს დაატეხა განსაცდელი.

კასიუსი

აი ეს მესმის!

უკვე დავრწმუნდი, მოკრძალებით ნათქვამ სიტყვებზე
ბრუტუსში ცეცხლი აგიზვიზდა როგორც ხანძარი.

შემოდის კეისარი ამალით

ბრუტუსი

დასრულებულა თამაშები და კეისარიც
უკან ბრუნდება.

კასიუსი

როცა აქეთ გამოივლიან,
კასკას მოქაჩე სახელოზე. დიდი ხალისით

არაფერს ჰყვება, მაგრამ იტყვის, თუ იყო რამე
საინტერესო.

ბრუტუსი

კარგი, ვკითხავ. ერთი შეხედვით,
კეისარს შუბლი მრისხანებით შეუჭმუნია!
დატუქსულივით მოსდევს უკან მთელი ამაღა!
ფერი არ ადევს კალფურნიას. ნეტავ რა მოხდა?
გაავებულა ციცერონიც. მრისხანე მზერა
მაშინ სჩვევია, როცა ვინმე, სენატორთაგან,
მის ღიღებულ აზრს, არაფერში არ ეთანხმება.

კასიუსი

კასკა გვიამბობს.

კეისარი

ანტონიუს!

ანტონიუსი

გისმენთ, ბატონო!

კეისარი

მე მინდა მყავდეს გვერდით ხალხი, ჯან-ლონით სავსე,
კარგად ნაკვები, წყნარი, მშვიდი, ძილის მოყვარე.
ეს გაკნაჭული კასიუსი სულ მშვიერსა ჰგავს.
თანაც ბევრს ფიქრობს. საშიშია ასეთი ხალხი.

ანტონიუსი

ტყუილად შიშობთ, კეისარო, ასე არ არის.
ის ღირსეული, გონიერი რომაელია.

კეისარი

ცოტა მსუქანი მაინც იყოს! არა, მე მისი
არ მეშინია. თუმცა ოდესმე, თუ ისე მოხდა,
რომ შიშის გრძნობა მომეძალა, უპირველესად
მოვერიდები სწორედ მაგას — კნაჭა კასიუსს.

კითხვა ხომ უყვარს, ყურადღებით სწავლობს ყველაფერს.
კაცთა საქციელს აკვირდება. როგორც ამბობენ,
თეატრს ვერ იტანს. სძულს მუსიკა და ილიმება,
თან იშვიათად, თანაც ისე, რომ გეგონება,
თავის თავს კიცხავს, ეს რა ვქენი, რა ვიკადრეო.
ასეთი ხალხი არასოდეს შეეგუება,
თუ ნახავს ვინმეს, თავისზე დიდს. ამიტომ ვამბობ,
საშიში არის. მე ვგულისხმობ, რომ საზოგადოდ,
და არა ჩემთვის. რას დამაკლებს. კეისარი ვარ!
მარჯვნიდან მოდი. დაგავიწყდა, ამ ყურს არ ესმის.
ახლა მითხარი შენ გულწრფელად, რას ფიქრობ მასზე.

დაფდაფები. კეისარი და მისი ამაღა გადის.

კასკა შეყოვნდება

კასკა

რატომ მომქაჩე სახელოზე? რამის თქმა გინდა?

ბრუტუსი

კასკა, რა მოხდა დღეს ისეთი, რამაც კეისარს
გუნება ასე გაუფუჭა?

კასკა

იქ არ იყავი?

ბრუტუსი

აბა შენ რატომ გეკითხები, რა მოხდა-მეთქი?

კასკა

კეისარს გვირგვინი შესთავაზეს. მან კი აი ასე, ხელით გასწია. ამაზე
ხალხმა ყიჟინა დასცხო.

ბრუტუსი

მეორედ რა მოხდა, რალაც ხმაური კიდეც იყო.

კასკა

ისევ იგივე.

კასიუსი

ყვირილი სამჯერ გავიგონეთ, ბოლოს რა მოხდა?

კასკა

მესამედაც იგივე მოხდა.

ბრუტუსი

გვირგვინი სამჯერ შესთავაზეს?

კასკა

ჰო, ასე იყო. და სამივეჯერ უარი თქვა, თუმცა უფრო და უფრო უხალისოდ. ყოველ ჯერზე იმ პატიოსან ხალხს, ვინც გვერდით მედგა, ეს ამბავი ძალზე მოსწონდა.

კასიუსი

გვირგვინი ვინ შესთავაზა?

კასკა

ანტონიუსმა!

ბრუტუსი

აბა, ჩემო კასკა, კარგად გვიამბე, ეგ როგორ მოხდა.

კასკა

მომკალით, თუ გინდათ, მაგრამ კარგად ვერაფერს ვიამბობთ. მასხარაობას ჰგავდა, რაც იქ ხდებოდა. წესიერად ვერც გავიგე. მარკუს ანტონიუსმა გვირგვინი გაუწოდა. გვირგვინიც არ იყო, მგონი. ძალიან პატარა იყო, დიადემასავით. როგორც ვთქვი, ხელით აირიდა, არაო. მომეჩვენა, რომ უხალისოდ ამბობდა უარს. მერე მეორედ მიათვია. ისევ უარი. ვატყობდი, უკვე სიამოვნებით სტაცებდა ხელს. მესამედაც გაუწოდა და მესამედაც არაო. ყოველ უარს ხალხი ხმამაღალი შემახილებით ხვდებოდა. ერთი გენახა, იმ დაკოჟრილი ხელებით როგორ უკრავდნენ ტაშს, ჭუჭყიან, ოფლიან ჩაჩებს იხდიდნენ და ჰაერში ისროდნენ. პირიდან ისეთი სიმყრალე ამოსდიოდათ, ამ უარით გახარებულებს, რომ კეისარი კინალამ დაიხრჩო. გონება დაკარგა და დაეცა. გაცინებასაც ვერ ვბედავდი. პირი რომ დამელო, მთელი სიბინძურე პირში შემვიდოდა.

კასიუსი

დაიცა, კეისარს გული წაუვიდა? მართლა?

კასკა

ზედ მოედანზე დაეცა. პირზე ღუჭი მოადგა და ხმას ვერ იღებდა.

ბრუტუსი

ასე იქნებოდა. მაგას ბნელა სჭირს.

კასიუსი

კეისარს არა. მაგრამ შენ, მე და ამ პატიოსან კაცს, კასკას, ბნელა ნამდვილად გვჭირს.

კასკა

არ ვიცი, მაგით რისი თქმა გინდა, მაგრამ კეისარი ძირს დაეცა, ეს ასე იყო. ხალხის ბრბო რომ ისე უკრავდა ტაშს, როგორც თეატრში იციან, თუ რამე მოსწონთ, ან არ მოსწონთ, ესეც ასე იყო, გინდ დაიჯერეთ, გინდ არა.

ბრუტუსი

გონს რომ მოვიდა, რაო, რა თქვა?

კასკა

დაიცა, ჯერ სანამ დავარდებოდა, რა მოხდა! როცა დაინახა, ხალხი მისი უარით ასეა აღტაცებული, მანიშნა, ეს შემინსენიო და დაიძახა, აჰა, ჩემი კისერი, მოდით, გამომჭვერთო. მე რომ ხელოსანი ვყოფილიყავი და გამებედა არ ამესრულებინა, რაც ბრძანა, ახლა ყველანი, მეც, ის ბრბოც, ჯოჯოხეთში ვიქნებოდით, მაგრამ ეს თქვა და დაეცა. გონზე რომ მოვიდა, მოიბოდიშა, თუ რამე არასწორად ვთქვი ან მოვიქეცი, არა ვარ კარგად და ამას დააბრალებო. სამი თუ ოთხი გათახსირებული დედაკაცი ედგა გვერდით. უცებ შეიცოდეს, საწყალიო, თქვეს. ამ ხალხისგან რა უნდა გაგიკვირდეს, კეისარმა დედები რომ აუკუწოს ხანჯლით, იმასაც აპატიებენ.

ბრუტუსი

ამიტომ იყო ასე შეწუხებული?!

კასკა

ჰო.

კასიუსი

ციცერონმა თქვა რამე?

კასკა

ბერძნულად ლაპარაკობდა.

კასიუსი

და რაო?

კასკა

რა ვიცი. გეფიცებით, ვერაფერი ვერ გავიგე. ვინც გაიგო, ერთმანეთს უდიდოდნენ და თავს უქნევდნენ. ჩემთვის მხოლოდ ბერძნული იყო. ხო, ერთი ახალი ამბავი, მარულუსი და ფლავიუსი, კეისრის საპატრივცემულო მორთულობების ჩამოგლეჯისთვის, სიკვდილით დასაჯეს. კარგად ბრძანდებოდეთ! რაღაც უმნიშვნელო ამბებიც მოხდა კიდევ და ვერ ვიხსენებ!

კასიუსი

ამდამ ჩემთან ხომ არ ვივანშმოთ?

კასკა

ვერა, სხვას შევპირდი.

კასიუსი

მაშინ ხვალ ვისადილოთ.

კასკა

ასე იყოს, თუ ცოცხალი ვიქენი, შენ არ გადაიფიქრებ და შენი სადილიც ღირს ამად.

კასიუსი

კარგი. ხვალ გელოდები.

კასკა

შევთანხმდით. ახლა გემშვიდობებით.

ბრუტუსი

სულ გამოლონნდა ეს რატომღაც, რაც გაიზარდა.
სკოლაში, მახსოვს, ცოცხალი და, ყოჩალი იყო.

კასიუსი

მაშინ რაც იყო, ისეთია. ვერც სიმაძაცით
და ვერც ღირსებით მას საქმეში ვერ დაიწუნებ.
თავს სულ გაჩვენებს ცოტა ბრიყვად. ეს არის მისი
სუნელ-საკაზში და ამგვარად, ასე შეფარვით,
მოგვართმევს ხოლმე თავის მახვილ გონიერებას.

ბრუტუსი

ჰო, შეიძლება. ახლა უკვე უნდა დაგტოვო.
ხვალ მოვალ შენთან, თუკი გსურს, რომ ვილაპარაკოთ.
ანდა შენ მოდი. როგორც იტყვი. დაგელოდები.

კასიუსი

მე თვითონ მოვალ. ხვალამდე კი კარგად იფიქრე.

ბრუტუსი ვადის

ღირსეული ხარ, ჩემო ბრუტუს, მაგრამ ხომ ვიცით,
ყალბ ბრწყინვალეებას ბუნებრივის დაჩრდილვა ძალუძს.
კეთილშობილებს მათი მსგავსნი სჭირდებათ გვერდით,
რათა დაიცვან. იოლია კაცის ცდუნება.

განა ვინ არის ისე მტკიცე, რამეს გაუძლოს!
კეისარს ვბულვარ, ყველამ იცის. ბრუტუსი უყვარს.
მე რომ ბრუტუსი ვყოფილიყავ, ის კასიუსი,
არ ვენდობოდი მას სიტყვაზე. ამიტომ ღამით,
უნდა შევუგლო ფანჯარაში ბევრი წერილი,
სხვადასხვა ხელით დაწერილი, რომ რომაელნი
მხოლოდ ბრუტუსზე ამყარებენ მომავლის იმედს.
გაკვრით კეისარის ამბიციაც უნდა ვახსენო.
მერე გამაგრდი, კეისარო, მალე შეგარხევთ.
თუ ვერ შევძელით ჩამოგდება, ცული დღე გველის.

ვადის

სურათი III

*ჭექა-ქუხილია, ელავს.
შემოდის ხმალადმოღებული კასკა და მეორე მხრიდან
შემოსულ ციცერონს ხვდება*

ციცერონი

მწუხრი მშვიდობის. კეისარი შინ მიაცილევ?
აღელვებული მეჩვენები. ეს რა სახე გაქვს?

კასკა

შენ არ გაწუხებს, დედამიწას რაც ემართება?
როგორ კანკალებს! უმწეოა! იცი, ციცერონ,
რამდენჯერ ვნახე ქარიშხალი დაუნდობელი.
ვნახე, გააპო, ზედ შუაზე, მაგარი მუხა.
გაცოფებული ოკეანეც, ყალყზე შემდგარი,
ცაში ღრუბლებსაც რომ სწვდებოდა თეთრი ტალღებით.
მაგრამ არასდროს არ მინახავს, რაც ახლა ხდება.
ჭექა-ქუხილი ცეცხლად მოდის დედამიწაზე!
ან ერთმანეთი არ დაინდეს ცაში ღმერთებმა,
ანდა განრისხდნენ მეტისმეტად. ეს მოგვივლინეს,
რათა ამოწყდეს კაცთა მოდგმა სულ ერთიანად.

ციცერონი

კიდევ რა ნახე უცნაური და საკვირველი?

კასკა

ჰო, კიდევ ვნახე, ერთი მონა. შენ იცნობ იმას.
მარცხენა ხელი აღმართული ჰქონდა ზეცისკენ
და ზედ ეკიდა ცეცხლი ისე, გეგონებოდა,
მოუკიდესო ოც ჩირადდანს. მაგრამ მას ხელი
არც კი ეწვოდა. შიშით ხმალი ვერ ჩამიგია,
რადგან ახლახანს ჩავუარე კაპიტოლიუმს.
იქ ლომი იდგა. შემომხედა უკმაყოფილოდ.
მერე გამშორდა, არაფერი არ დამიშავა.
შემხვდნენ ქალები, ფერწასულნი, ერთი ასამდე,

ამბობდნენ, ვნახეთ კაცებიო, რომის ქუჩებში,
ალმოდებულნი, აქეთ - იქით დადიოდნენო.
გუშინ რა მოხდა, შუადღისას! ზედ მოედანზე,
ჭოტი ჩამოვჯდა. გაჰკიოდა. არავინ მითხრას,
ეს ყველაფერი ბუნებრივი მოვლენებია,
არაფერს ნიშნავს, დამთხვევაა, სულ ეს არისო.
ზეცა გვაფრთხილებს, მიგვანიშნებს, რაღაც გელითო.

ციცერონი

შენ მართალს ამბობ, უცნაური ამბები ხდება.
თუმცა სჩვევია ადამიანს, რომ მოვლენები
ახსნას იმგვარად, როგორც მას სურს, რომ დაინახოს.
ხვალ კეისარი თუ იქნება ნეტავ სენატში?!

კასკა

ღიას. იქნება. გააფრთხილა ანტონიუსი,
რომ შენთვის ეთქვა, კეისარი იქ იქნებაო.

ციცერონი

მშვიდობით. ფრთხილად. სეირნობა ასეთ ამინდში
სახიფათოა.

კასკა

მშვიდობით, ციცერონ.
*ციცერონი ვადის
შემოდის კასიუსი*

კასიუსი

მანდ რომელი ხარ?

კასკა

რომაელი.

კასიუსი

კასკა, ხმაზე გცნობ!

კასკა

სმენა კარგი გაქვს. რა ღამეა, ერთი შეხედე!

კასიუსი

პატიოსანი კაცისათვის მშვენიერია.

კასკა

მაშ ვისთვის არის, ეს ცა ასე, ძლიერ მრისხანე?

კასიუსი

მხოლოდ იმისთვის, ვინც ქვეყანა ცოდვით აავსო.
მე თავისუფლად ვსეირნობდი წელან ქუჩებში,
ამ საშინელ ღამეს მინდობილი, გულგაღვლილი.
ასეთი მშვიდი, ჩემო კასკა, როგორსაც მხედავ.
როცა ზეცის მკერდს ცეცხლოვანი კვეთდა ისარი,
არ მეშინოდა, არ მაკრთობდა ავი კვესება!
ჩემს მკერდს ვუშვერდი — არ ვიყავი მისი მიზანი.

კასკა

მაინც არ გინდა, ნუ მოუწყობ ზეცას გამოცდას.
ადამიანებს გემართებს მხოლოდ შიში და ძრწოლა,
როცა ღმერთები გვიგზავნიან ზარდამცემ ნიშნებს
და გვაუწყებენ მოსალოდნელ უბედურებას.

კასიუსი

სად არის, კასკა, შენი ცეცხლი, რაც უნდა ჰქონდეს
ყველა რომაელს? სულ გაგიქრა, თუ მიიძინა?!
ფერი არ გადევს, რასა ჰგავხარ, შიშით კანკალებ!
რატომ ჰქუხს ზეცა? ხედავ, მაგრამ ვერ გაგიგია?!
იქნებ დაფიქრდე, გამოიცნო, რაშია საქმე,
რა ქარ-ცეცხლია, რად დაძრწიან სულები ასე?
რა დაემართათ ფრინველთ, ცხოველთ, ყველა სულიერს.
მონუცებს სიბრძნე დაუკარგავთ, ბავშვები ბჭობენ.
რას გვეუბნება ეს საშიში ფერისცვალება!
ღმერთები რატომ გვიგზავნიან საოცარ ნიშნებს.
მიზეზს დაეძებ? ჩვენ მოგველის უბედურება!

თუ გინდა კასკა, გეტყვი სახელს იმ ერთი კაცის,
რომ ქუხს და ელავს, ვით ეს ღამე! გვითხრის საფლავეებს.
მისი ღრიალი აზანზარებს კაპიტოლიუმს,
ვით ლომის ბრდღვინვა. ის არ არის სინამდვილეში
უფრო მამაცი, ვიდრე მე ვარ, ანდა შენა ხარ.
საოცარია, მაგრამ გახდა მეტად საშიში,
როგორც ამ ღამის უცნაური სახეცვლილება.

კასკა

შენ კეისარზე ამბობ მაგას, არა, კასიუს?

კასიუსი

თუნდაც ეგ იყოს. შევიცვალეთ რომაელები.
წინაპრებისგან დაგვრჩა მხოლოდ ჩვენი სხეული.
გმირული სული გამქრალია, აღარ არსებობს.
დედაკაცივით უსუსური გავხდით ყველანი
და დავემონეთ ტირანიას ქალაჩუნურად.

კასკა

მართლაც ასეა. ზვალ სენატში იკრიბებიან.
რომ მეფედ დასვან კეისარი, როგორც ამბობენ.
მეფე ერქმევა ყველგან, გარდა იტალიისა,
ზღვაზე, ხმელეთზე, მთელს ჩვენს რომის იმპერიაში.

კასიუსი

რას დავავალებ მე ჩემს მახვილს, უკვე გადაწყდა.
კასიუსს იხსნის მონობისგან ზვალ კასიუსი.
ღმერთებო, სუსტნი ამ საქმისთვის გააძლიერეთ!
ღმერთებო, ტირანს დამარცხება უნდა აგემოთ!
არც საპრობილე, შეუვალი რკინის კედლებით,
არც ბორკილები და არც ციხე არსად არსებობს,
რომელსაც ძალუმს შეაკავოს სულის ამბოხი!
რაც გადავწყვიტე, მთელ ქვეყანას უნდა ვაუწყო!
აღარ ავიტან ტირანიას, შევეჭიდები.
მე შემიდლია დავამარცხო!

ჭექა-ქუხილი

კასკა

მეც შემიძლია.

ვევლა მონას აქვს თავის ხელში ის იარაღი,
რომელიც შეძლებს, მოუტანოს თავისუფლება.

კასიუსი

ეს როგორ მოხდა, კეისარი გახდა ტირანი.
საბრალო კაცი! იგი მგლობას ვერ გაბედავდა,
რომ არ ხედავდეს, რომაელნი ცხვრებად ქცეულან.
ის ლომად მოჩანს, იმიტომ რომ ჩვენ ვართ ჯაბანნი.
დიდი კოცონი ასე უცებ არ გიზგიზდება.
ჯერ დაიწყება ნაპერწკლიდან. ჩალა სჭირდება.
რომი ჩალაა! ხარახურა! ხის ნაფოტია!
უღირს კეისარს ასხივოსნებს თავისი ალით!
ო, გაჭირვებავ, რას მიშვები! მეც რას ვაკეთებ!
ვის ვეუბნები. ჩემს წინაშე იქნებ მონაღვას
და მომიწევს, ამ სიტყვებზე პასუხი ვაგო.
ამ იარაღის იმედად ვარ. არ მეშინია.

კასკა

ესაუბრები შენ აქ კასკას. ეს ის კაცია,
ვინც არასოდეს არ გაგყიდის, არ დაგაბეზლებს.
მომეცი ხელი. ბოროტებას უნდა შეეგა
და მეც შენს გვერდით მიგულებდე.

კასიუსი

აბა, შევეთანხმდით!

გამოგიტყდები, ჩემო კასკა, ავიყოლიე
წარჩინებული რომაელი რამოდენიმე.
ერთად ვაპირებთ შევასრულოთ ეს საპატიო
და მძიმე საქმე. შეიკრიბნენ ისინი უკვე.
მელოდებიან პომპეუსის კოლონადასთან.
არავინ დადის ახლა გარეთ. ეს ბნელი ღამეც
ისე შავია, შემზარავი, ისე მგზნებარე
და სისხლიანი, ვით ამბავი, რაც განვიზრახეთ.

კასკა

ჩუ, ვილაც მოდის!

შემოდის ცინა

კასიუსი

ეს ცინაა, ნაბიჯებზე ვცნობ.
ჩვენიანია. ცინა ასე სად მიიჩქარი?

ცინა

შენ დაგეძებდი. ის ვინ არის, მეტელუს ციმბელ?

კასიუსი

არა, კასკაა. უერთდება ისიც ჩვენს საქმეს.
ჩვენიანია. შენ მითხარი, მელიოლებიან?

ცინა

ძალიან კარგი. საშინელი ღამე კი დადგა.
რამოდენიმე უცნაური ამბავი მითხრა,
თვითონ ვნახეო.

კასიუსი

მე რა გკითხე!

ცინა

გელიოლებიან.
იქნება შეძლო, შენ კასიუსს, ბრუტუსიც იყოს.

კასიუსი

შენ არ იღელვო, ჩემო ცინა, სჯობს ეს ფურცელი
პრეტორის სკამზე ისე დადო, ბრუტუსმა ნახოს.
ესეც მეორე, ფანჯარაში უნდა შეუგდო.
ამას მიაკრავ დღესვე, სანთლით, ძველი ბრუტუსის
ქანდაკებაზე. რომ მორჩები, ჩვენთან წამოდი,
შენც გელიოლებით პომპეუსის კოლონადასთან.
დეციუს ბრუტუსს, ტრებონიუს ხომ იქ არიან?

ცინა

ყველა იქ არის, გარდა ერთის. მეტელუს ციმბელ
შენს საძებნელად წამოვიდა. ახლა წავედი.
ყველაფერს ისე გავაკეთებ, როგორც მითხარი.

კასუსი

კარგი. და დროზე, პომპეუსის თეატრთან მოდი.

ცინა გადის

გათენებამდე ბრუტუსს სახლში უნდა მივადგეთ.
მე და შენ, კასკა. უნდა გახდეს ბოლომდე ჩვენი.
ასე იქნება.

კასკა

ბრუტუსს ყველა დიდ პატივსა სცემს.
თუკი რაიმე შეგვეშალა, ჩვენ გაგვკიცხავენ.
მასთან ერთად კი არასოდეს. თან ეს ერთობა
მეტ სიღიადეს, მეტ ღირსებას მისცემს ჩვენს საქმეს.

კასიუსი

ჰო, სწორად მსჯელობ ღირსებაზე. მშვენივრად მიხვდი,
როგორ გვჭირდება. ნუ ვაყოვნებთ. გვაგვიანდება.
გადასულია შუაღამე. დრო აღარ იცდის.
უნდა მოვასწროთ, გავალვიძოთ გათენებამდე,
რათა დავრწმუნდეთ, რომ ბრუტუსი ჩვენს გვერდით არის.

მეორე მოქმედება

სურათი I

ბრუტუსის ბაღი. შემოდის ბრუტუსი

ბრუტუსი

ლუციუს, სად ხარ?

ცაზე მნათობთა განლაგებით ვერ გამოვთვალე,
გათენებამდე რა დრო დარჩა. ლუციუს! გესმის?!
ნეტავ შენსავით მეც შემეძლოს ტკბილად ვიძინო.
ლუციუს, რა გჭირს, გაიღვიძე!

შემოდის ლუციუსი

ლუციუსი

გისმენთ, ბატონო!

ბრუტუსი

ჩემს სამუშაო მაგიდაზე სანთელი დადგი.
ჯერ მოუკიდე, და მითხარი, მზად რომ იქნება.

ლუციუსი

ახლავე, ჩემო ბატონო!

გადის

ბრუტუსი

სხვა გზა არ არის. უნდა მოკვდე! მე მას პირადად
სულაც არ ვერჩი. არაფერი არ დამიშავა.
მაგრამ მოითხოვს საზოგადო კეთილდღეობა.
რაკი ინება, რომ დაიდგას თავზე გვირგვინი,
ახლა ისა ვთქვათ, როგორ შეცვლის ეს მის ბუნებას!
სწორედ მზიან დღეს ამოძვრება გველი სოროდან.
სიფრთხილე გემართებს. რა მოხდება, თუ გამეფდება?
ასე მგონია, თვითონ მივცემთ გესლიან ნესტარს.
როცა სურვილი გაუჩნდება, გამოიყენებს.
ხიბლით დატკბება განდიდების. ვერ მოახერხებს

ძალაუფლებას შეუთანხმოს მისი სინდისი.
მითუმეტეს რომ, ლაპარაკი კეისარზე!
არაფერია დასამალი. ჯერ არ მინახავს,
გრძნობას არ აჰყვეს და გონებას დაემორჩილოს.
ამბიციური პიროვნება, ეს ცნობილია,
თავიდან იწყებს თავმდაბლობით. რაც უფრო მაღლა
ადის კიბეზე, თავის სახეს თანდათან ჰკარგავს.
როცა ღრუბლებში აფრინდება, კიბეს ივიწყებს.
ხომ შეიძლება კეისარსაც ეს დაემართოს?!
და თუ არ გვინდა ასე მოხდეს, უნდა შეჩერდეს!
ახლავე. დროზე. ხომ გვგონია, რომ ზის ნაჭუჭში
გველის წიწილი. თავის მოდგმას რაკი არასდროს
არ უღალატებს, უნდა ჩაკვლათ! რაღას ველოდოთ!
ვიდრე გველი გამოიჩეკა.

შემოდის ლუციუსი

ლუციუსი

თქვენს მაგიდაზე დგას კანდელი. ანთებულია.
კაჟს რომ ვეძებდი, ფანჯარაზე ვნახე წერილი.
დალუქულია. ნახეთ როგორ! რომ ვიძინებდი,
ნამდვილად ვიცი, ეს წერილი იქ ჯერ არ იდო.

ბრუტუსი

წადი, დაწეკი. განთიადი კიდევ შორსაა.
შენ ის მითხარი, ხვალ თენდება მარტის იდები?

ლუციუსი

რა მოგახსენოთ.

ბრუტუსი

მამ ჩაიხედე კალენდარში. გამაგებინე.

ლუციუსი

ახლავე, ჩემო ბატონო.

კადის

ბრუტუსი

ცა ისე ელაგს და ისეთი ცეცხლი ბრიალებს,

რომ შუქი კმარა, წავიკითხო წერილი აქვე.

წერილს გახსნის და კითხულობს:

„ბრუტუს, შენ გძინავს, გამოიღვიძე. გახსოვდეს ვინ ხარ.

თქვი, რომს შეჭფერის. . . და ასე შემდეგ

ხმა ამოიღე, იმოქმედე, აღადგინე ჩვენი ღირსება.“

გაიღვიძეო, ნუ გძინავსო, ამ სიტყვებს უკვე

მერამდენჯერ შევეჯახე. *„თქვი, რომს შეჭფერის. . . ?“*

ღიას, რომს მართლაც არ შეჭფერის ერთი მმართველის

უღელქვეშ ყოფნა! ეს რომია? რომი ის იყო,

როდესაც ჩემმა წინაპარმა ტარკვინიუსი

მხოლოდ იმისთვის გააძევა, რომ მან ინდომა

რომში მეფობა. *„იმოქმედე, ხმა ამოიღე,*

შენ აღადგინე.“ ელიან ჩემს სიტყვას და საქმეს!

რომო, იცოდე, ოღონდაც კი ძველი დიდება

კვლავ დაიბრუნო, თავს არ ზოგავს შენთვის ბრუტუსი,

ყველა მოთხოვნას, უცილობლად, ის შეგისრულებს!

შემოდის ლუციუსი

ლუციუსი

ბატონო ჩემო თხუთმეტი დღე გასულა მარტის!

ისძის კაკუნი

ბრუტუსი

ძალიან კარგი. აბრახუნებს ვიღაცა კარზე!

ლუციუსი გადის

რაც კასიუსმა გამიღვივა კეისრის მტრობა,

ძილი დავკარგე.

ჩაფიქრებიდან ავი საქმის აღსრულებამდე,

ღრო ისე გადის, ვით მტანჯველი ღამის კომმარი.

გონება ცალკე იზლიჩება, სხეული ცალკე

და ნაწილები ერთმანეთთან ვერ რიგდებიან.

ო, როგორ ჰგავხარ კაცი ამ ღროს ციცქნა სამეფოს,

რომლის საყრდენი ამბოხებას შეურყევია.

შემოდის ლუციუსი

ლუციუსი

სტუმარი თქვენი მეგობარი კასიუსია.

ნახვა მინდაო, ასე ამბობს.

ბრუტუსი

მარტო მოვიდა?

ლუციუსი

სხვებიც არიან მასთან ერთად.

ბრუტუსი

იცანი ვინმე?

ლუციუსი

ვერა ბატონო, თავზე ქუდი ჩამოუფხატავთ, სახე ნახევრად მოსასხამით აქვთ დაფარული. ვერ გავარკვიე ვინ არიან.

ბრუტუსი

კარგი, მოვიდნენ.

ლუციუსი გადის

აღბათ შეთქმულნი! იმათ გარდა ვინ შეიძლება ამ შავბნელ ღამეს დაუმალოს თავისი სახე, როცა ეშმაკიც კი ნავარდობს ლალად ნებაზე. რომ გათენდება, რაღას იზამთ, ან რას იპოვით წყვილიდით მოცულს, თქვენს ავ ზრახვებს ნიღბად მოარგოთ? ვერაფერს ნახავთ. არც ეძებთ! არ გირჩევენიათ, სიკეთით სავსე, სათნო ღიმილს ამოეფაროთ? პირისახეზე თუ დაგაჩნდათ, რა ჩაიფიქრეთ, თვით კუნაპეტი ერებოსიც ველარ შეგნიღბავთ.

შემოდის კასიუსი, კასკა, დეციუსი, ცინა, მეტელუს ციმბერი და ტრებონიუსი

კასიუსი

გავკადნიერდით და მყუდროება დაგირღვიეთ. მშვიდობის დილა, ჩემო ბრუტუს. ძილი დაგიფრთხეთ?

ბრუტუსი

წუხელ საერთოდ არ მეძინა, არც დავწოლილვარ. ვიცნობ მე ვინმეს, შენთან ერთად ვინც აქ მოვიდა?

კასიუსი

უკლებლივ ყველას. აქ არიან, ვინც პატივსა გცემს,
ვით დანარჩენი რომაელნი, ღირსებით სავსე.
მათ იმედი აქვთ, შენ ვინა ხარ, აცნობიერებ.
ტრებონიუსი გახლავთ იგი.

ბრუტუსი

მოგესალმებით!

კასიუსი

ეს დეციუს ბრუტუსია.

ბრუტუსი

ჩემი სალამი!

კასიუსი

ეს კასკა არის. ცინა. მეტელუს ციმბერ.

ბრუტუსი

კეთილი იყოს თქვენი მოსვლა. რამ შეგაწუხათ?
სუყველას ერთად რამ დაგიფრთხოთ ამ ღამით ძილი?

კასიუსი

თუ ნებას მომცემთ, ცალკე გეტყვით ორიოდ სიტყვას.
ისინი ჩუმად საუბრობენ

დეციუსი

აღმოსავლეთი აქეთაა. მგონი თენდება.

კასკა

არა.

ცინა

ჯერ არა. რიჟრაჟია. ამის მაცნეა
ის მტრედისფერი ორნამენტი ღრუბლის კიდეზე.

კასკა

ახლა მოგიწევთ აღიაროთ, ორივე შეცდით.
მზე იქ ამოვა, ხმაღს რომ ვიშვერ. მოკლე გზას გადის
სამხრეთისაკენ, რადგან წელი ახლა დაიწყო.
ზენიტში ავა მზე ორ თვეში. მერე ჩრდილოეთს
გადასწვდება მისი სხივები. აღმოსავლეთი,
კაპიტოლიუმს რომ უყურებთ, აი იქ არის.

ბრუტუსი

მომეცით ხელი ყველამ ერთად!

კასიუსი

და დავიფიცოთ!

ბრუტუსი

ფიცი არ გვინდა. თუ ამდენი თავგასულობა,
ტანჯვა-წამება სულიერი, ანდა ეს ყოფა,
გაუსაძლისი, აუტანლად არ მიგვანია,
მაშ წამოვგორდეთ ჩვენს ლოგინში და მივცეთ ნება
უღმობელ ტირანს, იბატონოს, როგორც ინებებს,
ვიდრე ყველანი სათითაოდ გავიწირებით.
თუმცა რაც მე ვთქვი, ალბათ კმარა, მჯერა ასეა,
ანთოს ცეცხლი მხდალ გულებშიც, გასამხნეებლად
და დედაკაცურ უძღურების გასამკლავებლად.
მოქალაქენო, უფრო ძლიერ რა გვაიძულებს,
ვიდრე სურვილი, ვიმოქმედოთ! ფიცი რად გვინდა!
რამ უნდა შეგვკრას რომაელის სიტყვაზე მტკიცედ?!
ფიცი არ გვინდა, გადავწყვიტეთ რაკი გულწრფელად,
თუ ვერ შევძელით, მაშინ მზად ვართ, რომ დავიხოცოთ!
უნახავს ვინმეს რომაელი, სიტყვის გამტეხი?!
მოღალატეებს უყვართ ფიცი, როცა ტყუიან.
ლაჩართ, არაკაცთ და მისთანებს, ანდა დავრდომილთ,
ვისაც არ ძალუმს გაუმკლავდეს მოძალადეებს.
ჩვენს წმინდა საქმეს არ სჭირდება ფიცის დადება.
სულის სიმხნევეს და ბრძოლის ჟინს ეგ არას მატებს.
ფიცი რა არის, როცა სისხლის ყოველი წვეთი

არის პასუხი რომელიც უღირს ქცევაზე,
თუ მას ჩაიღენს, მიცემული სიტყვის გატეხით .

კასიუსი

რა აზრისა ხართ ციცერონზე? შევატყობინოთ?
ეჭვი არა მაქვს, დაგვიდგება გვერდით ნამდვილად.

კასკა

მას უნდა ვუთხრათ, ასე ვფიქრობ.

ცინა

ჰო, რა თქმა უნდა!

მეტელუსი

აუცილებლად დაგვჭირდება. მაგის ჭკალარა
დაგვეხმარება უკეთესი თვალთ შეგვხედონ.
ხმებსაც მოგვიტანს, იფიქრებენ, მოქმედებენო
მოხუცის რჩევით. ახალგაზრდულ ჩვენს ალტკინებას
სიღარბაისლით და სიღინჯით მეტ წონას მისცემს.

ბრუტუსი

არა, არ ვეტყვით მას არაფერს, რადგან ვიცი რომ
სხვის წამოწყებულ საქმეს იგი არ წამოყვება.

კასიუსი

მაშინ არ გვინდა!

კასკა

ნურც ნურაფერს გავაგებინებთ

დეციუსი

სხვას ჩვენ არვის შევეხებით, კეისრის გარდა?

კასიუსი

კარგი კითხვაა, ეგ დეციუს. იცი, რას ვფიქრობ,
იმასთან ერთად ალბათ მარკუს ანტონიუსიც.

ძალიან უყვარს ის კეისარს. თუკი დავინდობთ,
არ მოგვასვენებს, არ დაიშლის მზაკვრულ განზრახვებს.
აუცილებლად შეეცდება შური იძიოს.
ანტონიუსიც მივაყოლოთ თავის კეისარს.

ბრუტუსი

სისხლისმსმელები ყოფილანო, ასე იტყვიან.
თავი მოვაჭრათ თუ ხელ-ფეხი, ჯავრი გვკვირს თითქოს!
უყვარს კეისარს. ხელ-ფეხია კეისრის ტანზე
ანტონიუსი, მაგრამ ფასბები ხომ არა ვართ!
არა, კასიუს, მსხვერპლშეწირვა უნდა მოვაწყოთ!
განა არ ვებრძვით კეისარში ჩვენ კეისარიზმს?
სულს, კეისრისას? კაცის სულს კი სისხლი არა აქვს.
ნეტავ შეგვეძლოს მოვაშოროთ სული იმგვარად,
სხეულს საერთოდ არ შევეხოთ. მაგრამ ვერ ვიზამთ,
რადგან უსისხლოდ კეისარი არ დაგვენებდება.
აი ამიტომ, მეგობრებო, კეთილშობილნო,
მოკვლათ თამამად, უსათუოდ რისხვის გარეშე.
ვით ღვთის ტარიგი, რიტუალზე ლახვარცემული
და არა ძალღთა დასაძლომად დაჭრილ-აქნილი.
დაე ამ გულმა, გამჭრიახი ბატონის მსგავსად,
უბრძანოს გრძნობას, შემსრულებელს! მან ჩაიდინოს
სასტიკი აქტი. შემდეგ განგებ, გაგვიცხოთ გრძნობა.
ეს ნათელს გახდის იძულებას გარემოების.
ნუთუ რამე სხვა გვამოდრავებს! ჩვენ ხალხის თვალში
გამოვჩნდებით როგორც მხსნელი და არა მკვლელი.
რაც შეეხება ანტონიუსს, ნუ გეფიქრებათ,
რა შეუძლია კეისრის ხელს, როდესაც თავი
მოცილდება ტანს კეისრისას.

კასიუსი

მე მაინც ვშიშობ.

მას ისე უყვარს კეისარი, იმდენად ძლიერ,

ბრუტუსი

არაფერია ჩემო კარგო, ეგ დაივიწყე.

და რაკი უყვარს კეისარი, მას შეუძლია
იდარდოს მასზე, მოკვდეს მისთვის, სხვა არაფერი.
ესეც ბევრია, რადგან ხიბლავს თამაშობანი,
ლაღად ნავარდი, ხალხთან ყოფნა, მათთან გართობა.

ტრებონიუსი

არა, საშიში არ იქნება. არ უნდა მოვკლათ.
ვინ იცის, მერე, მან ამაზე იცინოს კიდევ.
საათი ჩამოკრავს

ბრუტუსი

ჩუ, აბა ვნახოთ, რამდენს რეკავს!

კასიუსი

სამჯერ ჩამოკრა!

ტრებონიუსი

ახლა კი დროა, დავიშალოთ.

კასიუსი

ისიც არ ვიცით
მოვა თუ არა, კეისარი. ბოლო ხანებში
რალაც ცრურწმენებს აჰყოლია. ადრე არ სწამდა
არც შელოცვების, არც სიზმრების, არც ჯადოქრობის.
იქნებ ბუნების უჩვეულო საშიშ მოვლენებს,
რაც გაფრთხილებად მოგვეჩვენა ყველას ამ ღამით,
ქურუმთა რჩევაც დაემატოს და არ მოვიდეს.
კაპიტოლიუმს შეიძლება არც გაეკაროს.

ლაციუსი

ნუ გეშინიათ. თუ მოხდა და, ასე ინდომა,
მე მაინც შევძლებ, აზრი უცებ შევაცვლევინო.
სულ იმას ამბობს, რომ მარტორქას ხე აცდუნებსო,
დათვი სარკეში ებმებაო, სპილო ორმოში,
ლომი ხაფანგში, ხოლო კაცი იხლართებაო
ვერაგ ბადეში პირფერობის. რომ ვეტყვი ხოლმე,

მლიქვნელი ხალხი ალბათ გძულს-თქო, ამბობს კი, მძულსო და ვერც კი ხვდება, პირფერობა სწორედ ეს არის. მე დამავალეთ.

გარწმუნებთ ვიცი, მის ხასიათს როგორ მივუდგე. მე მას მოვიყვან, დამიჯერეთ, დილით სენატში.

კასიუსი

არა, ყველანი ერთად მოვალთ და წამოვიყვანთ.

ბრუტუსი

რვა საათისთვის, ამას აღარ გადავაცილოთ.

ცინა

ასე შევთანხმდეთ და ნურავინ დაიგვიანებს.

მეტელუსი

ლიგარიუსი კეისარზე გულნატკენია, როგორ აქეო, პომპეუსი, უსაყვედურა.

არც გაგახსენდათ თქვენ კაიუს ლიგარიუსი.

ბრუტუსი

ჰო, მართალს ამბობ. წადი მასთან, მეტელუს, სწრაფად.

ვიცი ვუყვარვარ. საამისოდ მიზეზიცა აქვს.

აქ გამოგზავნე. თვითონ ვეტყვი, რაც სათქმელია.

კასიუსი

კარზე მოგვადგა განთიადი. ბრუტუს, დაგტოვებთ.

მაშ დავიშალოთ, მეგობრებო. რაც ვთქვით, გახსოვდეთ,

გვიჩვენეთ, თქვენი ჭეშმარიტი რომაელობა.

ბრუტუსი

აბა, გამხნევდით, ბატონებო, და გაიღიმეთ.

არ შეგვამჩნიონ, რა განზრახვა ჩავიდეთ გულში.

ჩვენ ვითამაშებთ რომაელი მსახიობივით!

მშვიდი ნიღაბი ავაფაროთ ბობოქარ ვნებას.

ახლა კი ყველას მსურს გისურვოთ მშვიდობის დილა.

შეთქმულნი ვადიან. რჩება მხოლოდ ბრუტუსი

ბიჭო, ლუციუს, ისევ გძინავს? ჰო, კარგი, კარგი.
დატკბი სიმშვიდით, ძილ-ბურანის ტკბილი ნექტარით.
შენ არ გტანჯავენ სიზმრეული მოლანდებები,
ფიქრით დაღალულ კაცის ტვინს რომ არ ასვენებენ.
იძინე შენთვის უდარდელად.

პორცია

ჩემო ბატონო!

ბრუტუსი

რისთვის მოხვედი აქ, პორცია! რატომ ამდგარხარ?
განა არ იცი, რომ ეს შენთვის არ შეიძლება,
არ მოუხდება დილის სუსხი შენს ჯანმრთელობას.

პორცია

არც შენთვის ვარგა. სად წახვედი, მართო დამტოვე,
სად გამეპარე. ანდა წუხელ, როცა ვვანშობლით,
რატომ წამოხტი უცებ ფეხზე! რა დაგემართა!
თან სულ ოხრავდი, ბოლთას სცემდი, რაზე ფიქრობდი?
რომ შეგეკითხე, ასე რად ხარ, რა მოხდა-მეთქი,
ძალიან ცუდად შემომხედე. მე არ მოგეშვი
და ისევ გკითხე. შენ რატომღაც თავზე მოისვი
უცებ ხელი. იატაკზე ფეხიც დაჰკარი.
ჩემსას ჯიუტად ვაგრძელებდი, პასუხს ვითხოვდი,
შენ მაინც სდუმდი. გამიბრაზდი, ხელით მანიშნე,
გამეცალეო. მეც დაგტოვე, რადგან ვშიშობდი,
რომ უფრო მეტად შეიძლება გაღიზიანდე.
ჩემთვის ვფიქრობდი, ხასიათზე ვერ არის-მეთქი.
ვის არ მოსვლია, ზოგჯერ ისეთ გუნებაზე ხარ,
არც ჭამა გინდა, აღარც ძილი, არც საუბარი.
მაგრამ ძალიან შეიცვალე, სულ ველარა გცნობ!
ჩემო ძვირფასო, ჩემო ბრუტუს, იქნებ გამანდო
მიზეზი შენი მწუხარების. რატომ ხარ ასე.

ბრუტუსი

არა ვარ კარგად. სულ ეს არის. სხვა არაფერი.

პორცია

ჩემს ბრუტუსს სიბრძნე არ აკლია. თუ ცუდად არის, კარგად ყოფნისთვის იზრუნებდა, აუცილებლად!

ბრუტუსი

მაგას ვაკეთებ. შენ დაწევი, წადი, პორცია!

პორცია

ბრუტუსი ამბობს ავად ვარო? თან დადის ასე, მკერდგაღელილი, მინდობილი დილის სიგრილეს? როგორ, ბრუტუსი ავად არის? და მიატოვა თბილი ლოგინი? მიაშურა ამ სნების მომტან ღამის სიცივეს, რათა უფრო ცუდად შეიქნეს? ავად არა ხარ, ჩემო ბრუტუს. სხვა რამ გაწუხებს. მე მაქვს უფლება, რომ ვიცოდე, რა გტანჯავს ასე. გეძულარები, თუ გიყვარვარ, ნუ ღამიმაღავ. გახსოვს, ოდესღაც რომ ეტრფოდი ჩემს სილამაზეს, გაფიცებ ალთქმას, რაც მომეცი, ქორწინებისას. ხომ დაიფიცე, ვიქნებოდით ერთსულ და ერთხორც?! ჰოდა, უთხარი შენს ნახევარს, შენს სულის ნაწილს, რა დარდი გაწევს, ან ის ექვსი თუ შვიდი კაცი რატომ მოვიდა. თავის სახეს ვის უმაღავდნენ. მუნღმოდრეკილი გევედრები!

ბრუტუსი

არ დაიჩოქო!

პორცია

არ დამჭირდება, გამოიჩინე თუკი სიკეთეს, ჩემი ბრუტუსი. ხომ წერია ცოლ-ქმრულ კანონში, ის საიდუმლო რაც შენია, მისიც არისო. თუ ნაწილი ვარ კონკრეტული უფლების მქონე, ლოგინში გყავდე, შენთან ერთად მივირთვა ხოლმე,

როცა ისურვებ, გესაუბრო! რა გამოვდივარ,
საყვარელი ვარ მხოლოდ შენი და არა ცოლი.

ბრუტუსი

შენ ხარ მეუღლე ღირსეული, უძვირფასესი,
ისე საჭირო, როგორც სისხლის ყოველი წვეთი,
ჩემს სევდიან გულს რომ აცოცხლებს, ასე ამგერებს.

პორცია

თუ ეს ასეა, საიდუმლოს რატომ არ მიმხელ?
ჰო, მე ქალი ვარ, მაგრამ ქალი, რომელიც ცოლად
დიდმა ბრუტუსმა მოიყვანა. ჰო, მე ქალი ვარ,
მაგრამ აგრეთვე ღირსეული შვილი კატონის.
ასეთი მამის და ქმრის ხელში, როგორ გვინია,
არ გავხდებოდი სხვა ქალებზე უფრო ძლიერი?!
გამიზიარე. ხომ მენდობი, რომ არ გავამხელ.
განსოვს, როდესაც ასე იყო ჩვენთვის საჭირო,
თედოზე თვითონ მივიყენე დანით ჭრილობა.
შენ როგორ ფიქრობ, მე ვერ შევძლებ, რომ ქმარს გავუგო?
მისი ღარდი და საიდუმლო გავიზიარო?!

ბრუტუსი

ღმერთებს მადლობა, რომ მარგუნეს ასეთი ცოლი!

კარზე აბრაზუნებენ

ჩუმად, მოვიდა მგონი ვიღაც! პორცია, სახლში
უნდა შეხვიდე! გეფიცები, ყველაფერს გეტყვი.
არ დაგიმალავ, რა მაწუხებს და რას ვაპირებ.
ახლა დამტოვე!

პორცია გადის

შემოდინ ლუციუსი და ლივარეუსი

ვინ მოგვადგა კარზე ლუციუს?

ლუციუსი

ავადმყოფია, ვიღაც კაცი, თქვენი ნახვა სურს.

ბრუტუსი

ლიგარიუსი! მეტელუსმა გამომიგზავნა!
წადი, დაგვტოვე! ლიგარიუს, მოგესალმები.

ლიგარიუსი

პატივისცემით მსურს გისურვოთ მშვიდობის დილა.

ბრუტუსი

მეფუთულს ვხედავ სამწუხაროდ მამაც კაიუსს!
ძალზე ცუდი ღრო შეარჩიე ავად სამყოფად!

ლიგარიუსი

ავად არა ვარ, როცა ბრუტუსს სურს დამავალოს
ისეთი საქმე, რაც ღირსებას ემსახურება.

ბრუტუსი

სწორედ ამგვარი საქმე არის და იმედი მაქვს,
ყური არ გტკივა, შეგიძლია, რომ მომიხმინო.

ლიგარიუსი

ყველა ღმერთს ვფიცავ რომაელთა, ვისაც თაყვანს ვცემთ,
აქვე განვაგდებ მე სატკივარს!

*მოიხსნის, რაშიც იყო გახვეული
ო, სულს რომის!*

შენ, წინაპართა ღირსეულო, მამაცო შეილო!
რა გრძნეულებით გამიცოცხლე ჩამკვდარი რწმენა.
ახლა მზადა ვარ, შევასრულო, რასაც მიბრძანებ.
მეუძღვებელიც რომ აღმოჩნდეს, მე მაინც შევძლებ.
რა საქმე არის, გთხოვ, მითხარი, რა გავაკეთო!

ბრუტუსი

საქმე ეხება ავადმყოფის გაჯანმრთელებას.

ლიგარიუსი

ალბათ ამისთვის ვილაც უნდა გავხადოთ ავად!

ბრუტუსი

გამოიცანი. ეგ გვჭირდება. ჩემო კაიუს,
ყველაფერს გეტყვი. მაშ წავედით ახლავე მასთან,
ვისაც ვგულისხმობთ.

ლიგარუსი

გამიძეხი და უკან მოგდე
გულანთებული. მართალია, ჯერ ვერ გავიგე,
თუ რას ვაკეთებ, მაგრამ ბრუტუსს მივყვები.

ბრუტუსი

წამო!

გაღიან

სურათი II

კეისრის სასახლე. ქუჩის ელავს. შემოდის კეისარი ღამის პერანგით

კეისარი

რა ღამე დადგა! დედამიწაც, ზეცაც ბობოქრობს!
სამჯერ იყვია კალფურნიამ ძილში ხმამალლა,
კეისარს კლავენ, უშველეთო! მანდ რომელი ხარ!
შემოდის მსახური

მსახური

გისმენთ, ბატონო!

კეისარი

მსურს ქურუმებმა მსხვერპლშეწირვის რიტუალებით
გამოარკვიონ, რა მელიდება.

მსახური

კარგი, ბატონო!
გაღის. შემოდის კალფურნია

კალფურნია

თქვი, რას აპირებ, კეისარო? გინდა წახვიდე?
არ შეიძლება შენი გასვლა შინიდან გარეთ!

კეისარი

უნდა წავიდე კეისარი! საფრთხეს ჰგონია,
რომ მაშინებს, მე ზურგსუკან ვიდრე მომყვება.
როცა სახეში შემომხედავს, იქვე გაქრება.

კალფურნია

იცი, ცრურწმენებს არასოდეს არ აფეოლივარ.
ახლა მაშინებს. რაც ჩვენ ვნახეთ, ისიც კი კმარა.
მაგრამ სრულიად გასაოცარ ამბავს ჰყვებოდა
ვიღაც, რომელმაც თვითონ ნახა, მცველების თვალწინ
იქვე, ქუჩაში, ლომს ლეკვები რომ დაუყრია!
მერე განსწილა საფლავეები. იქიდან მკვდრები
ამოდიოდნენ. მალლა ცაში, ღრუბლების თავზე,
ერთი ლაშქარი მეომრების, ჩეხდა მეორეს,
ომის წესებით, თავგანწირვით და დაუნდობლად.
იმათი სისხლი ეღვრებოდა კაპიტოლიუმს.
ომის ყოჩინა გაისმოდა, ცხენის ჭიხვინი,
კენესა-გოდება მომაკვდავთა. მოჩვენებებით,
შავი ლანდებით ავსებულა ღამით ქუჩები.
შენ, კეისარო, ასეთი რამ თუ გაგივია?!
შიშმა შემიპყრო ამის გამო.

კეისარი

რაც გიწერია,
ვერსად წაუხვალ. ღმერთის ნება გარდუვალია.
ნამდვილად წავალ. ეგ ნიშნები საერთო არის.
ყველას ეხება და იმათ შორის, თვით კეისარსაც!

კალფურნია

გლახაკთა სიკვდილს კომეტებით როდი გვამცნობენ!
ზეცა გვაუწყებს დიდებულთა გარდაცვალებას!

კეისარი

მხდალი მრავალჯერ კვდება ხოლმე, ვიდრე მოკვდება.
ერთხელ სიკვდილი – ეს მამაცთა ხვედრია მხოლოდ!
ყველაზე მეტად რა მათცებს, გამოგიტყვლები.
რატომ ამინებს კაცს სიკვდილი, როდესაც იცის
ეს დასასრული არ აცდება.

შემოდის მსახური

რა იმკითხავეს?

მსახური

ნურსად წავაო დღეს შინიდან, ასე გირჩიეს.
როცა ერთ ცხოველს შიგნეული ამოაცალეს,
გული ვერ ნახეს. შესაწირავს გული არ ჰქონდა.

კეისარი

ასე დასცინეს შიშის გრძნობას დიდმა ღმერთებმა.
დაემსგავსება კეისარი მაგ მხეცს, უგულოს,
თუკი დაფრთხა და, არ გავიდა შინიდან არსად.
მაგას არ ვიზამ. განსაცდელმა მშვენიერად იცის,
რომ კეისარი მასზე უფრო საშიში არის.
ორი ლომი ვართ, ერთ დღეს გავჩნდით. მე ვარ უფროსი,
უფრო მძვინვარე. და დღეს წავა იქ კეისარი.

კალფურნია

გულდაჯერებულს გეკარგება გონიერება.
გთხოვ, არ წახვიდე. ჩემს სიმხდალეს გადააბრალებ.
მე შემეშინდა, მე დაგტოვე, შენ არ გინდოდა.
მოდი, სენატში გავაგზავნოთ ანტონიუსი.
ავად გახდაო, ასე იტყვის. გემუდარები.

კეისარი

ავად არისო, იტყვის მარკუს ანტონიუსი?!
კარგი, დავრჩები, რადგანაც შენ ასე ისურვე.
შემოდის ღეციუსი
ღეციუს ბრუტუს! აი ესეც დაუდასტურებს.

დეციუსი

მოგესალმები კეისარო! მშვიდობის დილა მსურს რომ გისურვო და სენატში ერთად წავიდეთ.

კეისარი

კარგ დროს მოხვედი. დაგაბარებ სენატორებთან ჩემს თბილ მოკითხვას. გადაეცი, დღეს არ ვიქნები. ვერ მოვიდა-თქო არ ივარგებს. არც არ მოვიდა! დღეს არ ვიქნები. ეს აჯობებს, ასე უთხარი.

კალფურნია

ავად არის-თქო!

კეისარი

კეისარი ტყუილს არ იტყვის!
ამ მკლავის ძალა იმისათვის გაეშალე ქვეყნად, რომ ვერ გავებლო სიმართლის თქმა თეთრწვეროსნებთან? დეციუსს, წადი და ასე თქვი, დღეს არ მოვა-თქო.

დეკუსი

ძღვევამოსილო კეისარო, უნდა მიზეზიც დამისახელო. ასე რომ ვთქვა, გაიცინებენ.

კეისარი

არ მინდა წასვლა. ჩემი ნება არის მიზეზი, რაც სენატისთვის საკმარისი იქნება ფრიად. შენ კი, პირადად, მიყვარხარ რაკი, არ დაგიმაღავ, კალფურნიამ სიზმარი ნახა. ჩემი მეუღლე დარჩენას მთხოვს შეშინებულ. ასი ჭრილობა ჰქონდა თურმე ჩემს ქანდაკებას. სისხლი მოჩქეფდა ნიაღვარად ნახვრეტებიდან. რომაელები სიხარულით, პირზე ღიმილით ხელებს იბანდნენ ჩემი სისხლით. ამან ჩათვალა, რომ მოასწავებს უბედურებას და მევედრება, არ წახვიდეო, ძალიან გთხოვ, დღეს შინ დარჩიო.

დეციუსი

მაგ სიზმრის ახსნა პირიქითაც შეიძლებოდა.
ხილვა გვაუწყებს სასიკეთო ამბებს, მოვლენებს!
შენს ქანდაკებას გადმოსჩქეფდა ძლიერად სისხლი,
რომაელები ბედნიერნი შიგ ბანაობდნენ.
მაცოცხლებელი სისხლი მიეც რომს, კეისარო.
ყველას უნდოდა, რომ მიეღო თავისი წილი,
დამლა, ნიშანი, ანაბეჭდი, რაღაც თვისება.
ალბათ ეს იყო კალფურნიას გამოცხადება.

კეისარი

კარგად ახსენი. მგონი, ასე უნდა გავიგოთ.

დეციუსი

შენც ასე ახსნი, რომ გაიგებ, რა მაქვს სათქმელი.
არ დაგიმაღავ, გადაწყვიტა სენატმა ერთხმად,
დღად კეისარს დღეს დაადგას თავზე გვირგვინი.
თუ შეუთვალე, არ მოვალო, ვინ იცის, იქნებ
აღარ მოუნდეთ. შეიძლება იხუმრონ კიდევ,
სენატიც ხომ არ დაგვეშალა ნეტავ იმ დრომდე,
ვიდრე უკეთეს სიზმარს ნახავს კეისრის ცოლი?!
რომ დაიმალოს კეისარი, არ დაიწყებენ
მაშინვე ჩურჩულს, „კეისარი შიშმა შეიპყრო!“
ამას რომ ვამბობ, ბოდიშს გიხდი, მაგრამ უფლებას
მამღევს შენდამი სიყვარული და ერთგულება.

კეისარი

სულ ტყუილია, კალფურნია, ეგ შენი შიში.
უკვე მრცხვენია, რომ აგყვე. მეც დავიჯერე.
ჩემი სამოსი მომიტანეთ! უნდა წავიდე!

*შემოდინ პუბლიუსი, ბრუტუსი, ლივარეუსი, მეტელუსი,
კასკა, ტრებონიუსი და ცინა*

აი, მოვიდა პუბლიუსიც ჩემს წასაყვანად.

პუბლიუსი

დილა მშვიდობის, კეისარო!

კეისარი

მოდი, პუბლიუს!

ბრუტუსს, შენც აქ ხარ? ასე ადრე რამ აგაყენა?!
მოგესალმები კასკა! კაიუს ლიგარიუსს,
ვხედავ ციებამ კეისარზე ძლიერად გიმტრო,
სულ ჩამომხმარხარ! რა დრო იქნება?

ბრუტუსი

რვა საათია.

კეისარი

მადლობელი ვარ, რომ შეწუხდით და აქ მობრძანდით.

შემოდის ანტონიუსი

ანტონიუსიცი კი მოვიდა. გვიან იძინებს,
ველარ ელევა დროსტარებას. დილა მშვიდობის!

ანტონიუსი

მშვიდობის დილა დიდ კეისარს!

კეისარი

დროზე მოვიდნენ!

ამდენ ხალხს როგორ ვალოდინებთ! უხერხულია!
ცინა, აქა ხარ! მეტელუსი! შენც, ტრებონიუს!
შენთან საქმე მაქვს! კარგად უნდა ვილაპარაკოთ.
იცოდე, დღესვე მოდი ჩემთან. გვერდით იყავი,
არ დამავიწყდეს, გამახსენე, რა უნდა გითხრა.

ტრებონიუსი

ახლოს ვიქნები!

თავისთვის

ისე ახლოს, მერე იფიქრონ

შენიანებმა, ნეტავი შორს ყოფილიყო.

კეისარი

ღვინო მიირთვით, მეგობრებო, აქეთ მობრძანდით
და გავეშუროთ მერე ერთად, ვით მეგობრები!

ბრუტუსი

ბრუტუსის გული იმას გოდებს, ო, კეისარო,
ეგ შენი „ვით“ მართლა ვით არის, სხვა არაფერი.

გადიან

სურათი III

*ქუჩა კაპიტოლოუმთან. შემოდის არტემიდორე.
ფურცელი უკავია და კითხულობს*

არტემიდორე

*კეისარო, ერიდე ბრუტუსს, ფრთილად იყავი კასიუსთან, კასკა
ახლოს არ ვაიკარო, ცინას თვალი არ მოაცილო, არ ენდო
ტრებონიუსს, მეტელუს ციმბერს ყური უგდე, დეციუს ბრუტუსს
არ უყვარხარ. კაიუს ლივარეუსი ნაწყენია. ესენი ყველანი ერთ
აზრზე ღვანან და ფიქრები აქვთ შენს წინააღმდეგ. რაკი უკვდავი
შენ არა ხარ, ფრთხილად იყავი. თუ დაივიწყე საშიშროება,
შეთქმულებას ვზა მიეცემა. ყოვლისშემძლე ღმერთები ვფარავდნენ.*

შენი ერთგული არტემიდორე

აქ გაგჩერდები. კეისარი რომ გამოივლის,
თითქოს რამეს ვთხოვ, მივალ მასთან, ამას გადავცემ.
გული ვერ ითმენს, როცა ვხედავ, რომ სათნოებას
ბოღმა და შური არ შორდება. თუ მოვახერხე,
ეს მოგაწოდო, კეისარო, იქნებ გადარჩე.
და თუკი ვერა, შეთქმულია თვით ბედისწერაც.

გადის

სურათი IV

*იგივე ქურა, სხვა ადვილას. ბრუტუსის სახლთან
შემოდინ პორცია და ლუციუსი*

პორცია

ახლავე, სწრაფად, გაიქეცი, სენატში მიდი.
ნურაფერს მკითხავ, ნურას იტყვი, უნდა წახვიდე.
ისევ აქა ხარ?

ლუციუსი

რისთვის მივდივარ, ხომ უნდა მითხრათ!

პორცია

უკვე წასვლასაც მოასწრებდი, დაბრუნებასაც,
ვიდრე მაგ მიზეზს ავიხსნი და გაგაგებინებ!
ღმერთო, მომეცი გამძლეობა. გული და ენა
დამიცალკევე. ერთად ყოფნის არ მისცე ნება.
კაცის გონება ვერ მიშველის, ძალა ქალის მაქვს.
ქალებისათვის საიდუმლო მძიმე ტვირთია.
ისევ აქა ხარ?

ლუციუსი

ქალბატონო, რა გავაკეთო?
კაპიტოლიუმს მივაკითხო, სხვა არაფერი?!
მერე დავბრუნდე. სულ ეს არის, ამას მავალბთ?!

პორცია

ჰო და მითხარი, როგორ არის შენი ბატონი.
რომ მიდიოდა, ავად იყო. ისიც გაიგე,
თუ რას აკეთებს კეისარი. ვინმე უჩივის?
ეს რა ხმა იყო?

ლუციუსი

მე არ მესმის.

პორცია

ყური მიუგდე!
მე გავიგონე. ჩურჩულივით, ჩხუბს მიაგავდა.
ნიავეს მოჰყვება სენატიდან. იქიდან ისმის.

ლუციუსი

მართლა არ მესმის, ქალბატონო, რა გავაკეთო.
შემოდის მისანი

პორცია

მოდი ყმაწვილო. შენ საიდან მოხვედი ახლა?

მისანი

მე, ქალბატონო, სწორედ ახლა, შინიდან მოველ!

პორცია

რა დრო იქნება?

მისანი

ცხრა საათი, დაახლოებით.

პორცია

ნეტავ მივიდა, კეისარი, უკვე სენატში?

მისანი

ჯერ არ მისულა, ქალბატონო. აქ იმიტომ ვარ,
მინდა კეისარს გზაზე დაეხვედე, როცა გაივლის.

პორცია

სათხოვარი გაქვს, თუ უბრალოდ, მისი ნახვა გსურს?

მისანი

მაქვს, ქალბატონო. თუ კეისარს სიკეთე უნდა
კეისარისთვის, მე მომისმენს აუცილებლად.
ეს სათხოვარი იმაზეა, რომ თავს არ უმტროს.

პორცია

როგორც ჩანს იცი, აპირებენ კეისარს ავნონ!

მისანი

ზუსტად არ ვიცი, მაგრამ ვშიშობ, რალაც მოხდება.

გემწვიდობებით. ეს ძალიან ვიწრო ქუჩაა.

იმ ამალამ, რაც კეისარს სულ თან დაჰყვება,

სენატორები, პრეტორები, უბრალო ხალხი,

აქ შეიძლება გადაგთელოს, ფეხქვეშ გაგიგოს.

წავალ, მოვძებნი ფართო ადგილს და იქ დავდგები.

როცა გაივლის, იქნებ შევძლო ვუთხრა სათქმელი.

პორცია

სხვა გზა არ არის. ისევ სახლში უნდა შევიდე.

რა უძლურია ქალის გული! ო, ჩემო ბრუტუს!

მაგ შენს საქმეში შემწედ გყავდეს ზეცა მაღალი!

თავისთვის

ხომ არ გაიგო ნეტა ბიჭმა!

ლუციუსს

ბრუტუსს თხოვნა აქვს.

არ დათანხმდება კეისარი.

თავისთვის

ველარ გაგუძლებ!

ლუციუს, წადი. გადაეცი ჩემგან შენს ბატონს,

რომ მე კარგად ვარ. მერე მოდი. მისი ამბავი,

რას დაგაბარებს ის პასუხად, გამაგებინე.

გაღიან სხვადასხვა მხარეს.

მესამე მოქმედება

სურათი I

*რომი. კაპიტოლიუმი. სენატი შეკრებილია.
კაპიტოლიუმის წინ ქუჩა ხალხითაა სავსე, რომელთა შორის
ვხვდებით არტემიდორეს და მისანს.
ისმის საყვირის ხმა. შემოდის კეისარი, ბრუტუსი, კასიუსი, კასკა,
დეციუსი, მეტელუსი, ტრებონიუსი, ცინა, ანტონიუსი, ლეპიდუსი,
პოპილიუსი, პუბლიუსი და სხვები*

კეისარი

მარტის იდები ხომ მოვიდა!

მისანი

მოვიდა, მაგრამ,

ჯერ არ გასულა, კეისარო!

არტემიდორე

მოგესალმები!

რაც აქ წერია, კეისარო, გთხოვ, წაიკითხო!

დეციუსი

ტრებონიუსის თხოვნა გახლავთ, მოკრძალებული,
კარგად გაეცნოთ თქვენ ამ სარჩელს, როცა მოიცლით.

არტემიდორე

ო, კეისარო, ჯერ ეს ნახე! ეს ჩემი არზა.

ეს თქვენ პირადად შეგეხებათ. გთხოვ, წაიკითხო!

კეისარი

რაც მე მეხება, ის ნაკლებად მაინტერესებს.

არტემიდორე

დროს ნუ დაკარგავ, კეისარო! ახლავე ნახე!

კეისარი

რამ გააგიჟა ეს ყმაწვილი?

პუბლიუსი

გზა, გზა მიეცით!

კასიუსი

ეს რა წესია, სარჩელებით ქუჩაში დგომა.

შიგნით შემოდი.

*კეისარი შედის კაპიტოლიუმში. ყველა მას მიყვება.
სენატორები ფეხზე წამოდგებიან*

პოპილიუსი

აბა, გისურვებთ თქვენი საქმე კარგად დასრულდეს!

კასიუსი

რომელი საქმე, პოპილიუს?

პოპილიუსი

გემშვიდობებით.

მიდის კეისართან რაღაცის სათქმელად

ბრუტუსი

პოპილიუსი რას ამბობდა?

კასიუსი

კარგად დასრულდეს თქვენი საქმეო, ეს გვისურვა.

მანტერესებს, რას ვაპირებთ, ხომ არ შეიტყო?

ბრუტუსი

ნახე, მივიდა კეისართან. კარგად უცქირე!

კასიუსი

კასკა, დაიწყე, მიდი დროზე! ხელს შეგვიშლიან!

რა გავაკეთოთ, თუ გაგვიგეს. როგორ მოვიქცეთ?!

ბრუტუს, ხომ იცი, რომ არც მე და, არც კეისარი,

უკან არ ვიხევთ. თავს მოვიკლავ!

ბრუტუსი

კასიუს, მორჩი!
პოპილიუსი სხვა საგანზე ესაუბრება.
ხელავ, იცინის. არ შეცვლია კეისარს სახე!

კასიუსი

ტრებონიუსმა კარგად იცის, რაც დაევალა,
ანტონიუსი უკვე გაჰყავს, ნახე გადიან!
*გადიან ანტონიუსი და ტრებონიუსი.
კეისარი და სენატორები დასხდებიან*

დეციუსი

მეტელუს ციმბერს ვერსად ვხედავ. მივიდეს ბარემ
და წარადგინოს კეისართან თავისი თხოვნა.

ბრუტუსი

უკვე მივიდა. შენც წამოდი, გვერდით დადექი.

ცინა

კასკა, ხომ გახსოვს, შენ დაიწყებ, პირველი ურტყამ!

ბრუტუსი

ყველანი მზად ვართ? მოვისმინოთ, რა თხოვნით უნდა
მიმართონ ახლა კეისარსა და მთელ მის სენატს.

ციმბერი

ძლევა მოსილო კეისარო, წყალობას ითხოვს
მეტელუს ციმბერ. დიდი კრძალვით შემოგებედავ და
მოგმართავ თხოვნით.

დაიხოქებს

კეისარი

ციმბერ, უნდა გაგაწყვეტინო.
მუხლზე დავარდნით, ასე თხოვნით, ხვეწნა-მუდარით,
გულს აუჩქროლავ ჩვეულებრივ, უბრალო მოკვდავს
და აიძულებ, მის განაჩენს არ სცეს პატივი.

არ დაიჯერო, კეისართან გამოგივიდეს!
ვერ გააბრიყვებ. მის ღირსებას არ ეკარება
არც დათაფლული ეგ სიტყვები, არც ძირს დაცემა
და ძაღლივით, საცოდავი კუდის ქიციანი.
კანონიერად განიღვენა, იცი, შენი ძმა.
თუ გააგრძელებ ასე ხოხვას, ფეხების ლოკვას,
მართლაც, როგორც ძაღლს, წინლს ამოგკრავ და მოგიშორებ .
ტყუილ-უბრალოდ კეისარი არავის დასჯის.
და არც არავის შეიწყალებს სულ უმიზეზოდ.

მეტელუსი

ნუთუ არავინ იტყვის რამეს. მე თქვენ მოგმართავთ
ჩემზე ღირსეულთ, იქნებ გაჭრას თქვენმა ნათქვამმა.
ჩემი საბრალო, განღვენილი ძმა შეიწყალონ.

ბრუტუსი

თუ არ ჩამითვლი პირფერობად, ხელზე გემთხვევი.
მოგმართავ თხოვნით, შეიწყალე პუბლიუს ციმბერ.
და მიანიჭე მას ახლავე თავისუფლება.

კეისარი

რას ამბობ, ბრუტუს!

კასიუსი

დაიხოქებს

კეისარო, გემუდარებით.
მუხლმოდრეკილი თქვენს წინაშე, მხოლოდ იმას გთხოვთ,
განთავისუფლდეს და დაბრუნდეს პუბლიუს ციმბერ!

კეისარი

იმოქმედებდა ალბათ ჩემზე, თუკი თქვენსავით,
შემედლებოდა მეც ოდესმე, ხვეწნა-მუდარა.
ხომ ხედავთ, ვდგავარ, პოლარული ვარსკვლავის მსგავსად
მუდამ ურყევად, ვით რჩეული მანათობელი
ცის კამარაზე მოციმციმე ვარსკვლავთა შორის!
დაკიაფობენ, ელვარებენ, დასრიალებენ.

ერთი ვარსკვლავი, პოლარული, არ იცვლის ადგილს.
დედამიწაზეც ასე ხდება. რამდენი კაცი,
სისხლი და ხორცი, ავსებული ემოციებით!
მაგრამ მათ შორის არის ერთი, განსხვავებული,
აუღებელი და ძლიერი. ის ერთი მე ვარ!
ამას ახლავე დაგიმტკიცებთ. თუნდაც ამ საქმით.
მე გადავწყვიტე განმედეგნა მეტელუს ციმბერ.
ასევე მტკიცედ გადავწყვიტე, არ შევიწყალებ!

ცინა

კეისარო

კეისარი

ასვლა გაბედე ოლიმპოს მთაზე?!

დეციუსი

ძლეკამოსილო კეისარო

კეისარი

თვით ბრუტუსიც,

ვერაფერს გახდა!

კასკა

მაშ სათქმელი ამ ხელმა ვითხრას!

*კასკა კისერში ჩასცემს მახვილს. კეისარი მის მკლავს
დაეყრდნობა. ყველა შეთქმული რიგრიგობით ჩასცემს მახვილს.
ბოლოს ბრუტუსიც*

კეისარი

Et Tu, Brute? ახლა დაეცი, კეისარო!

კვდება. *სენატორები და ზალზი დაბნეული გაიფანტება*

ცინა

თავისუფლება! თავისუფლება! მოკვდა ტირანი!
გადით ქუჩაში! ყველას ამცნეთ, გააგებინეთ!

კასიუსი

თავშეყრის ადგილს მიაშურეთ, კათედრებიდან
უნდა იყვიროთ „თავისუფლება!“ „თავისუფლება“

ბრუტუსი

სენატორებო, და თქვენც, ხალხო, ნუ გეშინიათ!
არ გაიფანტოთ! მან ის მიიღო, რაც ეკუთვნოდა!

კასკა

ბრუტუს, შენ აღი კათედრაზე!

დეციუსი

და კასიუსიც!

ბრუტუსი

სად არის პუბლიუსი?

ცინა

აქ დგას. არეულობამ სულ დააბნია...

მეტელუსი

ერთმანეთთან ახლოს მივიდეთ. რა იცი, ვინმე კეისრის მომხრემ...

ბრუტუსი

არ გინდა ასე ლაპარაკი. ჩემო პუბლიუს,
ნუ ნერვიულობ, შენ, პირადად, არავინ გერჩის!
და არც არავის. შეგიძლია ყველას გადასცე.

კასიუსი

წადი, პუბლიუს. აქ ჩვენს გამო, შემთხვევით, ვინმემ,
რამე არ გავნოს. შენს ასაკში არ გეკადრება.

ბრუტუსი

სწორია, წადი. ამ საქმეში არავის გავრევთ.
ვინც ჩავიდინეთ, პასუხსაც ვაგებთ.

შემოდის ტრეპონიუსი

კასიუსი

ანტონიუსი?

ტრებონიუსი

შინ წავიდა გაოგნებული.

გარეთ რა ხდება! ხალხი დარბის. თან გაჰყვირიან.
მეორედ მოსვლა გეგონება.

ბრუტუსი

აბა, იღბალო,

რა მოგვიმზადე, რა ინებე! ის, რომ მოვკვდებით,
ვიცით ნამდვილად! მთავარია, როდის და როგორ.

კასკა

ოცი წლით ადრე თუ მოვკვდებით, მაშინ გამოდის,
რომ ამდენი წლით ნაკლებს ვშიშობთ მის მოლოდინში.

ბრუტუსი

ამით რას ამბობ, რომ სიკვდილი სიკეთე არის?
და კეისარმა მაღლობა თქვას, რომ შევეუშოკლეთ
სიკვდილის შიში?! დაიხარეთ, რომაელებო!
კეისრის სისხლში ამოავლეთ თქვენი ხელები!
წითლად შეღებეთ ეგ ხანჯლებიც. მერე გავიდეთ
ყველანი გარეთ და ვიქნიოთ, იქ, მოედანზე
ეს სისხლიანი სატევარები, მაღლა, თავს ზემოთ!
ერთად ვიყვიროთ: „მშვიდობა და თავისუფლება!“

კასიუსი

მაშ დავიხაროთ, განვიბანოთ! გავა წლები და,
აი ამ სცენას, უთვალავჯერ ითამაშებენ
ჯერ არ არსებულ, ახალ ქვეყნებში, სულ სხვა ენებზე!

ბრუტუსი

ბევრჯერ იქცევა სანახაობად კეისრის მოკვლა
და იხილავენ პომპეუსის ქანდაკებასთან
ასე დაცემულს, მტვრად გადაქცეულს!

კასიუსი

ჩვენც ყოველ ჯერზე
გაგვიხსენებენ, რომაელთა ერთ პატარა გუნდს.
ასე იტყვიან, მათ იხსენისო თავის ქვეყანა.

დეციუსი

აღარ მივდივართ?

კასიუსი

ჰო, მივდივართ, ყველანი ერთად.
ბრუტუსს გავყვებით მოკრძალებით, ჩვენი ქვეყნისთვის
თავდადებული, უშიშარი რომაელები.
შემოდის მსახური

ბრუტუსი

ჩუ, ვილაც მოდის. მსახურია ანტონიუსის.

მსახური

ჩემმა ბატონმა ასე ბრძანა, დაიჩოქეო.
ასე ისურვა, დიახ, მარკუს ანტონიუსმა,
რომ ძირს გართხმულმა, თქვენს ფეხებთან, ეს მოგახსენოთ:
„ბრუტუსი არის ღირსეული, პატიოსანი.
ძღვევამოსილი კეისარი იყო მამაცი, მეფური კაცი,
ცნობილი თავის სიყვარულით, გამბედაობით.
ვამბობ, რომ მიყვარს მე ბრუტუსი, დიდ პატივსა ვცემ.
იმასაც ვიტყვი, მეშინოდა ძლიერ კეისრის,
თუმც პატივს ვცემდი და მიყვარდა. მე ამის გამო
თუ არ დამსახავს მტრად ბრუტუსი და დამრთავს ნებას,
მასთან მივიდე, რომ შევიტყო, რის გამო მოკლეს
მათ კეისარი, მაშინ მარკუს ანტონიუსი
მკვდარი კეისრის სიყვარულზე არ იფიქრებდა,
მხოლოდ ბრუტუსი, ღირსეული, ეყვარებოდა.
ყველა იმ ხიფათს მიიღებდა ბრუტუსთან ერთად,
რაც შეიძლება მოდიოდეს ველური ქვეყნის
ამ ჯუნგლებიდან. ერთგულებით დავდგები გვერდით“.
შემოგითვალათ აი ასე ანტონიუსმა.

ბრუტუსი

ბრძენი კაცია, თან მამაცი, შენი ბატონი.
მისი ღირსება მე სხვა თვალთ არც დამინახავს.
მობრძანდეს ჩვენთან, გადაეცი. ის თავისუფლად,
უსაფრთხოდ წავა. ვფიცავ მე ჩემს პატიოსნებას.
ასე უთხარი.

მსახური

ის ახლავე აქ გეახლებათ!
მსახური ვადის

ბრუტუსი

ვიცი, ნამდვილად გამოდგება იგი მეგობრად!

კასიუსი

კარგი იქნება. თუმც რატომღაც გულში ეჭვი მაქვს,
რომელიც მაფრთხობს. არასოდეს გამცუდებია
ჯერ წინათგორძნობა.

შემოდის მარკუს ანტონიუსი

ბრუტუსი

ანტონიუს, მოგესალმები!

ანტონიუსი

ძლევაძმოსილო კეისარო! როგორ ავდიხარ!
შენი დიდება, მოგებული ბრძოლა რამდენი,
და შინ ტრიუმფით დაბრუნება ასე დამთავრდა?!
გემშვიდობები! ბატონებო, მე ჯერ არ ვიცი.
თქვენ რას აპირებთ, ვის არ წყალობთ, ვინ უნდა მოკლათ.
და თუ ეს მე ვარ, უფრო კარგ დროს ვეღარ იპოვით,
აქვე მომკალით, კეისართან. თქვენი ზმლის წვერზე
სხვა უკეთესი იარაღი არც მეგულება,
რომ მე განმგმიროს. სისხლიც სცხნია კეთილშობილი,
რომლის ბადალი არ არსებობს დედამიწაზე.
გემუდარებით, თუ ასე გსურთ, ბარემ ხელებმა,
რომელთაც ისევ ორთქლად ასდის, რაც ზედ გისვიათ,

თავისი საქმე გააკეთონ. მე რომ მეცოცხლა
ათასი წელი, სიკვდილისთვის უკეთეს მომენტს
ვერ ვინატრებდი. ამ ადგილას, კეისრის გვერდით,
და ჩემი ქვეყნის რჩეულთაგან გულგანგმირული!

ბრუტუსი

შენი სიკვდილი ანტონიუს, არავის არ სურს.
იქნება ვჩანვართ სისხლისმსმელნი, დაუნდობელნი,
რადგანაც ხედავ სისხლით მოსვრილ აი ამ ხელებს
და უსასტიკეს ნამოქმედარს. მაგრამ გარწმუნებ,
გულში რა გვიღევს, ის არ იცი. მწუხარება გვაქვს
უკიდევანო, რადგანაც რომს შველა სჭირდება.
ცეცხლი ცეცხლსა შობს. კეისარი მისი მსხვერპლია.
შენ, ანტონიუს, ამ ხმლის წვერი არ შეგეხება.
ჩვენი მკლავები სიყვარულით არის გაშლილი
და აღსავსეა ეს გულები ძმური სითბოთი.

კასიუსი

შენს ხმას ექნება დიდი ძალა ჩვენს ხმასთან ერთად,
როცა დავიწყებთ ტიტულების განაწილებას.

ბრუტუსი

ჯერ მოითმინე, ვიდრე ეს ბრბო დაშოშმინდება.
შეპყრობილია ხალხი შიშით, გაუგებრობით.
მერე აგისხნი, დაწვრილებით, ყველაფრის მიზეზს.
მეც კი, რომელსაც კეისარი ძლიერ მიყვარდა,
იმ მომენტშიაც, როცა ვკლავდი, კარგად ვიცოდი
რას ვაკეთებდი.

ანტონიუსი

ვიცი, მუდამ გონივრულად სჯი.
ახლა სუყველას, მაგ სისხლიან ხელს ჩამოგართმევთ.
შენ პირველმა, მარკუს ბრუტუს, მომეცი ხელი.
შემდეგ კაიუს კასიუსი. შენ ჩამოგართმევ.
დეციუს ბრუტუს. შენც, მეტელუს. ახლა შენ, ცინა.
რა მამაცი ხარ თურმე კასკა! შენც, ტრებონიუს,

ბოლო ხარ, მაგრამ შენ არა ხარ უკანასკნელი.
რა უნდა გითხრათ, ბატონებო. დაბნეული ხართ.
ვერ გაგივიათ რა იფიქროთ. ორი რამ არის.
ჩემთვის მათ შორის, არცერთია სახარბიელო.
ან მლიქვნელი ვარ, ან მშიშარა. მშვენივრად იცი,
როგორ მიყვარდი კეისარო! თუ სული შენი
ახლა, ამ წუთას, ჩვენ დაგვყურებს, უეჭველია,
საკუთარ სიკვდილს მიიღებდი უფრო იოლად,
ვიდრე ამ ამბავს. როგორ ართმევს ანტონიუსი
ახლა შენს მკვლევებს, სისხლიანებს, ხელს მეგობრულად.
თანაც შენს გვამთან. მე რომ მქონდეს თვალი იმდენი,
რაც შენ ჭრილობა, და ცრემლებიც მდიოდეს ისე,
როგორც მოჩქეფდა ალბათ სისხლი ნაკადულივით,
მომიხდებოდა ალბათ უფრო, ვიდრე სისხლიან
ხელს ვეხებოდე ამ მკვლევების, ასე მოყვრულად!
გთხოვ, მომიტევე, კეისარო! აქ მიგიმწყვდიეს
როგორც ნადირი. შენც დაეცი, მონადირეთა
ხელით დაჭრილი. ახლა დგანან, უცქერენ სიკვდილს,
აღბეჭდილები შენი სისხლით. ო, ეს სამყარო,
ვრცელი ტყე იყო სათარეშო ხარ-ირემისთვის.
და შენი გულიც სულ იწევდა უდაბურ ტყისკენ.
მაგრამ დაესხნენ თავს ამ ირემს უფლისწულები!
გამოასალმეს ის სიცოცხლეს. როგორ აგდინარ!

კასიუსი

მარკუს ანტონიუს!

ანტონიუსი

მომიტევეო უნდა, კასიუს.
დაიტირებდა ალბათ მტერიც კეისრის სიკვდილს.
განა მეგობარს ასე მცირეს უფლებაც არ მაქვს?

კასიუსი

მე არას ვამბობ მაგ ქებაზე კეისრის მიმართ.
გთხოვ გვიპასუხო, რას აპირებ. ჩვენთან იქნები?
გსურს შეუერთდე ამ ჩვენს საძმოს და ერთად ვიყოთ?
თუ გავიყაროთ, ჩვენ-ჩვენ გზაზე წავიდეთ ყველა?

ანტონიუსი

მაშინ რატომღა ჩამოგართვით თქვენ ყველას ხელი?!
კეისრის ცქერამ ამირია მე წამით გონი.
თქვენს გვერდითა ვარ მეგობრებო, ყველა მიყვარხართ
და იმედი მაქვს, მეც გამიმხელთ, რა მიზეზია,
როგორ შეიქნა კეისარი ასე საშიში.

ბრუტუსი

ეგ რომ არ იყოს, ეს სისხლისღვრა არ მოხდებოდა.
გვამოდრავებდა ყველას აზრი კეთილშობილი.
და კეისარი ღვიძლი მამაც რომ ყოფილიყო,
შენც გაიგებდი ამ საქციელს.

ანტონიუსი

სწორედ ეგ მინდა!
გთხოვთ, მომცეთ ნება გავიჭანო კეისრის გვამი
და მოედანზე, კათედრიდან ხოტბა შევასხა,
როგორც შეჭვერის მეგობართან გამოთხოვებას.

ბრუტუსი

ასეც იქნება, ანტონიუს.

კასიუსი

ბრუტუს, მისმინე!
ჩუმად
ისე დათანხმდი, არც დაფიქრდი. არ შეიძლება
ილაპარაკოს ანტონიუსმა. იმდენი ხალხი,
იქ რომ იქნება, არ აგვიმხედროს!

ბრუტუსი

ხმადაბლა
ნუ ნერვიულობ.
მე თვითონ ავალ კათედრაზე, მაგაზე ადრე.
ყველას აუხსნნი, კეისარი რატომ მოვკალით.
გამოვაცხადებ, ანტონიუსი ჩვენი ნებართვით
წარმართავს პროცესს გამოთხოვების. უნდა შესრულდეს

რაც საჭიროა. კეისარი დაიკრძალება
როგორც წესია. უკეთესიც იქნება ჩვენთვის

კასიუსი

ხმადაბლა

არავინ იცის, რა მოხდება. მე ეს არ მომწონს.

ბრუტუსი

გაძლევთ უფლებას, ანტონიუს, გვამის გატანის.
ოღონდ გაფრთხილებ, ჩვენზე ცუდი არაფერი თქვა.
აქე, ადიდე კეისარი როგორც გენებოს.
ისიც დაურთე, ჩვენ მოგეცით ამისი ნება.
თორემ დაკრძალვას შენ საერთოდ არ გაგაკარებთ.
ჯერ მე მივმართავ შეკრებილ ხალხს. შენ კათედრაზე
ჩემს შემდეგ ახვალ.

ანტონიუსი

გასაგებია. მე ეგ მინდა,

სხვა არაფერი.

ბრუტუსი

კეისრის გვამი მოამზადე და გამოგვეყვი.

ყველანი გადიან ანტონიუსის გარდა

ანტონიუსი

გთხოვ, მაპატიო, სისხლით მორწყულ მიწად ქცეულო,
რომ ამ ყასბებთან ასე მშვიდად, წყნარად ვიქცევი.
რა ღირსეული კაცი გახდი დღეს ნანგრევები!
შენი ბადალი არ შობილა დედამიწაზე.
ვაი მათ, ვინაც დიდებული დაღვარა სისხლი!
ეგ მეწამული ბაგეები ითხოვენ ჩემგან,
შენს იარებთან ხმამალლა ვთქვა სასტიკი წყევლა:
ადამიანებს დაატყდებათ თავს ზეცის რისხვა!
შინაომები, მღელვარება, არეულობა
მთელ იტალიას გადაწვდება. ძმათა სისხლის ღვრა
და სისასტიკე, ჩვეულ ამბად გადაიქცევა.

არ გაგვაოცებს აღბეჭდილი დედის სახეზე
ლიმილი, როცა დაინახავს ის თავის პირმშოს,
ხანჯლით აკუწულს. სიბრალოლი დაგვავიწყდება
და სწორედ მაშინ, აღივსება შურისძიებით
კეისრის სული. იხმობს ატას ჯოჯოხეთიდან.
მონარქის ძლიერ შეძახილზე გამოიღვიძებს
ომის დემონი, უსულგულო, თავზარდამცემი.
დაეფინება გვამზე გვამი, ცოდვის პასუხად.
დატრიალდება ლეშის სუნი დედამიწაზე.

შემოდის მსახური

შენ მიგამსგავსე ოქტავიუს კეისრის მსახურს.

მსახური

ისა ვარ, მარკუს ანტონიუს!

ანტონიუსი

შენი ბატონი კეისარმა მოიხმო რომში.

მსახური

დიახ, მიიღო კეისრისგან მართლაც წერილი.
ვიდრე ჩამოვა, დამაბარა თქვენთან სათქმელი.

დაინახავს კეისრის გვამს

ო, კეისარი!

ანტონიუსი

გულმოწყალე ხარ, როგორც ვხედავ. მიდი, იტირე.
გადამდებია მწუხარება. ცრემლი მოგადგა.

წყლიან თვალებში დავინახე გულისტკივილი!

მაშ შენ ამბობ, რომ რომში მოდის შენი ბატონი?

მსახური

ჯერ რომთან ახლოს, შვიდ ლიეზე გაათევს ღამეს.

ანტონიუსი

მაშინ სასწრაფოდ წადი მასთან. გააგებინე,

რა მწუხარება დაატყდა რომს. სახიფათოა

ოქტავიუსის აქ ჩამოსვლა. ასე უთხარი.
ვერ დაიცადოს. წადი, დროზე. მაგრამ მანამდე
კეისრის გვამი მოედანზე წავილოთ ერთად.
რა გამოძივა, ეს არ ვიცი, თუმცა ვეცდები,
სიტყვით მივმართო შეკრებილ ხალხს, გავაგებინო,
ამ მკვლელებმა ჩვენს კეისარს რა გაუკეთეს.
მერე კი წადი და უამბე შენს ოქტავიუსს
სუყველაფერი, რასაც ნახავ და გაიგონებ.
ახლა კი მოდი, დამეხმარე.

კალიან

სურათი II

ფორუმი. შემოდინ ბრუტუსი, კასიუსი და ხალხის ბრბო

ხალხის შემახილები

გავაგებინეთ, რა მოხდა! გვითხარით!

ბრუტუსი

მე გამომყევით. მეგობრებო, ყველაფერს გეტყვით.
კასიუს, წადი იმ ქუჩაზე. ხალხი გაიყოს.
ვინც აქ დარჩება, გაიგონებს, რასაც მე ვიტყვი.
ნაწილი გაჰყვეს თან კასიუსს და ის აუნსნის,
თუ რატომ მოკვდა კეისარი, უნდა იცოდეს
მიზეზი ხალხმა.

მოქალაქე

მე ბრუტუსს მინდა მოვუსმინო.

მეორე მოქალაქე

მე წავალ, ვნახავ, კასიუსმა რა უნდა გვითხრას.
მერე ავდგეთ და შევადართო მათი ნათქვამი.

*კასიუსი გადის. ხალხის ნაწილი მას მიჰყვება. ბრუტუსი
ტრიბუნისკენ გაემართება.*

მესამე მოქალაქე

კეთილშობილი ბრუტუსი აპირებს რაღაც გვითხრას! სიჩუმე!

ბრუტუსი

გთხოვთ მოთმინებით დამიგლოთ ყური, ვიდრე ბოლომდე არ გეტყვი.

რომაელებო, ჩემო თანამემამულენო, ძვირფასო ხალხო, მომისმინეთ. სიჩუმე იყოს, რათა ყველამ გაიგონოს. თავდებად ვდებ ჩემს პატიოსნებას, რომელსაც თქვენ ყველანი პატივს სცემთ. ვიცი, ამაში ეჭვი არავის ეპარება. დამარწმუნეთ, რომ ხალხი ბრძენია. მოუხმეთ თქვენს გონიერებას და ისე განსაჯეთ. თუ თქვენს შორის არის ვინმე, ვისაც კეისარი ძლიერ უყვარდა, სწორედ მას მინდა ვუთხრა, ბრუტუსსაც უყვარდა კეისარი და არანაკლებ. მაშინ ის მკითხავს, რატომ აღსდგაო ბრუტუსი კეისრის წინააღმდეგო. აი ჩემი პასუხი: იმიტომ არა, რომ კეისარი ნაკლებად მიყვარდა, არამედ იმიტომ, რომ რომი მიყვარდა უფრო მეტად. თქვენ რა გერჩივნათ, კეისარს ეტოცხლა და თქვენ გეცხოვრათ როგორც მონებს, თუ მომკვდარიყო კეისარი და თქვენ თავისუფალი ყოფილიყავით? კეისარს მე ვუყვარდი. სწორედ ამიტომ მე ვტირი მის გამო. ის იღბლიანი კაცი იყო და მე ეს მახარებდა მუდამ. ის იყო მამაცი და მე ამის გამო პატივს ვცემდი. მაგრამ ის იყო პატივმოყვარე, და ამიტომ მოკვალა. სიყვარული ცრემლს იმსახურებს, იღბლიანობა სიხარულს, სიმაძაქვე პატივისცემას, პატივმოყვარეობა კი სიკვდილს. არის აქ ვინმე, ისეთი სულმდაბალი, რომ სურს იყოს მონა? თუ არის, მითხრას, რადგან მე მას ახლა შეურაცხყოფა მივაყენე. არის აქ ვინმე, ვისაც თავისი სამშობლო არ უყვარს? თქვას, რადგან სწორედ ასეთი კაცი, ეს წუთია, შეურაცხვევა. მიპასუხეთ, ველოდები, რას მეტყვი!

მოქალაქენი

არა, ბრუტუს, არა. ასეთი არავინაა.

ბრუტუსი

მაშ გამოდის, რომ მე არავისთვის შეურაცხყოფა არ მიმიყენებია. მე მოვექეცი კეისარს ისე, როგორც თქვენ მოექცეოდით ბრუტუსს. კეისრის სიკვდილის მიზეზი უკვე ჩაწერილია კაპიტოლიუმის

ისტორიაში, ისევე როგორც მისი დიდება და წარმატებები. არც მისი სახელია დაკნინებული და არც ის ცოდვებია გაზვიადებული, რის გამოც მოკლეს.

შემოდის მარკუს ანტონიუსი კეისრის ცხედრით

აი მოაქვთ მისი სხეული. მარკუს ანტონიუსი ტირის. მას მკვლელობაში მონაწილეობა არ მიუღია, მაგრამ მისთვისაც ისეთივე სიკეთის მომტანია კეისრის სიკვდილი, როგორც ნებისმიერი თქვენგანისთვის. და მინდა ჩემი გამოსვლა დავამთავრო შემდეგი სიტყვებით: იგივე ხანჯალი, რითიც მოკალი საყვარელი ადამიანი, რომის გულისთვის, მზად მაქვს ჩემთვისაც, თუკი ქვეყანას დასჭირდება ჩემი სიკვდილი!

ხალხი

სიცოცხლე ბრუტუსს! სიცოცხლე! სიცოცხლე!

ერთი მოქალაქე

მოდი, პატივით მივაცვილოთ თავის სახლამდე!

მეორე მოქალაქე

ძეგლი დაუუღვათ, როგორც მის წინაპრებს!

მესამე მოქალაქე

მოდი, ეს იყოს კეისარი!

მეთოხე მოქალაქე

იმ კეისარზე მეტად ვადილოთ!

პირველი მოქალაქე

შინ მივაცვილოთ დიდებით და შემახილებით!

ბრუტუსი

ჩემო თანამოქალაქენო,

მეორე მოქალაქე

ჩუმად! ბრუტუსი ლაპარაკობს!

პირველი მოქალაქე
გაჩუქდით!

ბრუტუსი

კეთილ ხალხო, ნება დამრთეთ, თვითონ წავიდე, თქვენ კი იმას გთხოვთ, რომ აქ დარჩეთ, ანტონიუსთან. პატივი ეცით კეისარსაც და ანტონიუსს ყური დაუგდეთ. რადგან მარკუს ანტონიუსი გამოსათხოვარ სიტყვას იტყვის. ილაპარაკებს დიად საქმეთა თაობაზე. ნება ჩვენ დავრთეთ. ახლა დაგტოვებთ და ჩემს გარდა, ნურავინ წავა. თქვენ ანტონიუსს აქ უჩემოდ, კარგად უსმინეთ.

გაღის

პირველი მოქალაქე

კარგი დავრჩეთ! ახლა მარკუს ანტონიუსსაც მოვუსმინოთ.

მესამე მოქალაქე

მაშინ ავიდეს ტრიბუნაზე, რომ გავიგონოთ. კეთილშობილო ანტონიუს, უნდა ახვიდეთ.

ანტონიუსი

ამისათვის მე ბრუტუსის მაღლიერი ვარ.

მეოთხე მოქალაქე

რა თქვა ბრუტუსზე?

მესამე მოქალაქე

რა და, ბრუტუსს მაღლობაო.

მეოთხე მოქალაქე

ბრუტუსზე ცუდი არაფერი წამოცდეს, ის ურჩევნია.

პირველი მოქალაქე

ტირანი იყო კეისარი!

მესამე მოქალაქე

ჰო, საშინელი!

კიდევ კარგი, რომ მოიშორა რომმა თავიდან.

მეორე მოქალაქე

გაჩუმდით, ვნახოთ, ანტონიუსი რის თქმას აპირებს.

ანტონიუსი

ჭეშმარიტო რომაელებო!

მეორე მოქალაქე

ჩუ, გაგვაგონეთ!

ანტონიუსი

რომაელებო, მეგობრებო, მოქალაქენო,
მე აქ მოვედი, რომ დავმარხო დღეს კეისარი.
ქება-დიდებას არ შევასხამ. ადამიანის
უღირს საქციელს არასოდეს დაივიწყებენ.
კეთილი საქმე მასთან ერთად დასამარდება,
ასე იქნება კეისარიც. პატივცემულმა
ბრუტუსმა გითხრათ, კეისარი პატივმოყვარე
კაცი იყო. თუ ასეა, დიდი ცოდვაა
და აგო კიდევ მან პასუხი ამ ცოდვისათვის.
ბრუტუსმა, სხვებმაც, ნება მომცეს, ვილაპარაკო.
პატიოსანი კაცი არის, იცით, ბრუტუსი,
სხვებიც არიან ასეთივე პატიოსანნი
და აი ახლა, მე კეისარს ვემშვიდობები.
ის იყო ჩემი მეგობარი, ერთგული, კარგი,
თუმცა ბრუტუსმა თქვა, იყოვო პატივმოყვარე.
პატიოსანი კაცი არის, იცით, ბრუტუსი.
რომში მოჰყავდა სულ კეისარს მრავლად ტყვეები,
გამოსასყიდით ივსებოდა მუდამ ხაზინა.
პატივმოყვარე კეისარი ამიტომ იყო?
გაჭირვებულის დანახვაზე ტიროდა ხოლმე.
პატივმოყვარე ვინ გინახავთ ატირებული?!
თუმცა ბრუტუსმა თქვა, იყოვო პატივმოყვარე.

პატიოსანი კაცი არის, იცით ბრუტუსი.
თქვენ ყველამ ნახეთ, ლუპერკუსის დღესასწაულზე
მეფის გვირგვინი შევთავაზე რამდენიმეჯერ.
მან ყოველ ჯერზე უარი თქვა. პატივმოყვარე?!
თუმცა ბრუტუსმა თქვა, იყოვო პატივმოყვარე.
პატიოსანი კაცი არის, იცით ბრუტუსი.
მე არ ვაპირებ ვეკამათო ბრუტუსის ნათქვამს
და გეუბნებით მხოლოდ იმას, რაც თვითონ ვიცი.
თქვენც გაგახსენებთ, რომ ოდესღაც იგი გიყვარდათ.
მიზეზიც გქონდათ ალბათ ამის. ნუთუ ახლა გაქვთ
სხვა რამ მიზეზი და არ გინდათ გამოეთხოვოთ?
ო, სამართალო! ნუთუ კაცი ისე გამხეცდა,
ვეღარც კი იკრებს აზრს, გონებას ადამიანურს!
გთხოვთ მომიტევეთ, კეისართან გამექცა ფიქრი
და ჩემი გულიც მასთან არის, კუბოში ჩაჰყვა.

პირველი მოქალაქე

მე მგონი კარგად ლაპარაკობს.

მეორე მოქალაქე

ასე თუ განვსჯით და ყველაფერს კარგად ავწონით,
მაშინ გამოვა, რომ კეისარს ვიღაცამ უმტრო.

მესამე მოქალაქე

მე ის მაშინებს, უარესი არ მოვიდეს მაგის მაგივრად.

მეოთხე მოქალაქე

გაიგეთ რა თქვა? მან გვირგვინი არ აიღოვო!
პატივმოყვარე ყოფილიყო, ამას იზამდა?

პირველი მოქალაქე

თუ ეს ასეა, ზოგიერთებს ცუდი დღე ელის.

მეორე მოქალაქე

საწყალი კაცი, როგორ დაწითლებია ნამტირალევი თვალები.

მესამე მოქალაქე

ანტონიუსზე ღირსეული კაცი არ არის რომში.

მეთხუთე მოქალაქე

დაიცა, ისევ რაღაცას ამბობს!

ანტონიუსი

ვერ კიდეც გუშინ, კეისრის ხმა დედამიწას აზანზარებდა. ახლა კი წევს აქ, ყველას თვალწინ და არავის სურს, სათანადოდ გამოეთხოვოს. ო, ხელოსნებო! რომ ავანთო თქვენი გულები, თქვენი გონება რომ განვაწყო თანაგრძნობისთვის, დაუშავდება რამე ბრუტუსს? ანდა კასიუსს? პატიოსანი ორივეა, იცით ეს ყველამ. მათ არასოდეს ვაწყენინებ. უმჯობესია გარდაცვლილს ვაენო, ანდა ჩემს თავს, ვინმეს თქვენთაგანს, ვიდრე რაიმე დაგუშავო იმ პატიოსან ადამიანებს. მაგრამ ვნახე, ერთხელ, შემთხვევით, კეისრის ნება, მისი ბეჭდით დამოწმებული. ამის წაკითხვას არ ვაპირებ. საკმარისია ხალხმა გაიგოს, რა წერია მის ამ ანდერძში, ყველა ჭრილობას სათითაოდ დაუკოცნიდა. ცხვირსახოცებსაც წმინდა სისხლში ამოავლებდა. თმის ბეწვს მომთხოვდა სამახსოვროდ და სიკვდილის წინ გადასცემდა შთამომავლობას, ისე, ვით ღიდ განძს, ფასდაუღებელს.

მეთხუთე მოქალაქე

ანდერძი უნდა წაიკითხო, მარკუს ანტონიუს!

ხალხი

ანდერძი! ანდერძი! კეისრის ანდერძი!

ანტონიუსი

ვერა, ძვირფასო მეგობრებო, ვერ წავიკითხავთ. აქ ის წერია, ვით უყვარდით ყველა კეისარს.

თქვენ ხომ არც ხე ხართ, არც უგრძობი ქვის ნატეხები,
ადამიანის შეგრძნებები და განცდები გაქვთ.
ეს თუ გაიგეთ, შეიშლებით, ჭკუას დაკარგავთ.
კიდევ კარგი რომ არ გამჟღავნდა, რას გიტოვებდათ,
აი მაშინ კი რას იზამდით, არავინ იცის!

მეოთხე მოქალაქე

ანდერძი უნდა წაიკითხო! ანტონიუს, გვანტერესებს!
კეისრის ანდერძი უნდა გავიგოთ. წაიკითხე!

ანტონიუსი

მშვიდად მოისმენთ? მოთმინებით? ვნანობ, წამომცდა!
არ უნდა მეთქვა. ზიანი რამ არ მიაყენოთ
პატიოსან ხალხს, ვინც კეისარს ჩასცა ხანჯალი
და გაიმეტა სასიკვდილოდ. მე ეს მაშინებს.

მეოთხე მოქალაქე

მოლაღატეები ყოფილან! რა პატიოსანი!

ხალხი

ანდერძი! კეისრის ნება-სურვილი!

მეორე მოქალაქე

არამზადები და მკვლელები არიან! ანდერძი! წაიკითხე ანდერძი!

ანტონიუსი

გსურთ მაიძულოთ წაგიკითხოთ მისი ანდერძი?
დადექით წრეზე მის გარშემო და თქვენ გაგაცნობთ
ამის დამწერ კაცს. მეც ჩამოვალ თუ ნებას მომცემთ
და თქვენთან ერთად მეც მანდ დავღებები.

ხალხი

ჩამოდი ჩვენთან!

მეორე მოქალაქე

ჩამოდი!

ანტონიუსი ტრიბუნიდან ჩამოდის

მესამე მოქალაქე

აქ უნდა იყო!

მეოთხე მოქალაქე

წრე უნდა შეეკრათ, მრგვალად დადექით!

პირველი მოქალაქე

ცოტა დაიხიეთ. კუბოს მოცილდით!

მეორე მოქალაქე

გზა ანტონიუსს! გამოატარეთ!

ანტონიუსი

ასე ნუ მაწვებით. უკან დაიხიეთ!

ხალხი

დაიხიეთ! მოშორდით! უკან მიდით!

ანტონიუსი

მაშ მოემზადეთ, ბევრი ცრემლი უნდა დაღვართ.

გეცნობათ ალბათ ეს მანტია. მე კარგად მახსოვს, როდის მოისხა კეისარმა იგი პირველად.

თავის კარავში, სალამოხანს, ზაფხულის იმ დღეს, უმამაცესი ნერვიელნი რომ დაამარცხა.

აი ეს კვალი კასიუსის ხანჯლისა არის.

ეს განაჭერი კი ეკუთვნის ღვარძლიან კასკას.

საყვარელ ბრუტუსს აქ დაურტყამს მისი ხანჯალი.

წყვეულ იარაღს სხეულიდან როცა აძრობდა, ნახეთ, მოსდევდა სისხლი უკან, თითქოს უნდოდა,

ვით ღია კარში გაეხედა, რათა გაეგო,

ბრუტუსი იყო ნუთუ მართლა, ვინც დამარტყაო!

ბრუტუსი, ვინაც ანგელოზად ჰყავდა კეისარს!

ჰოი ღმერთებო, თქვენ მაინც იცით, ის კეისარს როგორ უყვარდა!

ეს დარტყმა იყო სხვათა შორის უსასტიკესი.

კეთილშობილმა კეისარმა ეს დაინახა!

გაანადგურა მოღალატის დარტყმაზე მეტად

უმაღურობამ. დიდებული გული გაუსკდა.
სახე დამალა მოსასხამში და ძირს დაეცა,
სისხლში ცურავდა პომპეუსის ქანდაკების ქვეშ.
საშინელია ეს დაცემა, მოქალაქენო!
რადგან დავეცით ჩვენ ყველანი. მოლაღატეთა
თარეში იყო, სისხლიანი. უკვე ტირიხართ!
წმინდაა ცრემლი თანაგრძნობის. კეთილო ხალხო,
ჯერ არ გინახავთ ჭრილობები და უკვე ტირით.
შეხედეთ, ნახეთ, როგორ დაჭრეს მუხანათურად.

პირველი მოქალაქე

ო, საცოდავი!

მეორე მოქალაქე

ო, დიდებული კეისარი!

მესამე მოქალაქე

რა მწუხარებით სავსე დღეა!

მეოთხე მოქალაქე

მუხანათები! არამზადები!

პირველი მოქალაქე

საშინელი სანახავია ამდენი სისხლი!

მეორე მოქალაქე

შურს ვიძიებთ!

ხალხი

შურისძიება! ყველას ვიპოვით! გადავწვით! მოვკლათ! უნდა
ჩავხოცოთ! არცერთი მოლაღატე არ გადარჩება!

ანტონიუსი

მოითმინეთ! მეგობრებო!

პირველი მოქალაქე

სიჩუმე, მოუსმინეთ კეთილშობილ ანტონიუსს!

მეორე მოქალაქე

ღიას, მოვუსმინეთ და რასაც გვეტყვის, იმას ვიზამთ, თავსაც გავწირავთ მაგის გულისთვის.

ანტონიუსი

ჩემო ძვირფასო, კარგო ხალხო, სულაც არ მინდა, რომ ასე უცებ, ნაჩქარევად, ამბოხს შეუდგეთ. ღირსეულები ბრძანდებიან ყველა ისინი, ვინაც ეს საქმე ჩაიდინა. კეისრის მიმართ პირადი ჰქონდათ იქნებ წყენა და მე არ ვიცი. ეს ღირსეული, გონიერი პიროვნებები, ტყუილ-უბრალოდ ასეთ რამეს ვერ ჩაიდენდნენ. თქვენ შეეკითხეთ, აგისნინიან ნამდვილად მიზეზს. მე არ მოვსულვარ, მეგობრებო, თქვენთან იმისთვის, მოვინადირო თქვენი გული, ან აგირიოთ ვინმეს გონება. მიცნობთ ყველა ძალიან კარგად, რომ მჭევრმეტყველი ბრუტუსივით მე არ გახლავართ. ერთი უბრალო, პირდაპირი კაცი ვარ მხოლოდ, რომელსაც უყვარს მეგობარი. მათაც იციან, სწორედ ამიტომ დამრთეს ნება, ვილაპარაკო. არც სიტყვები მაქვს სათანადო და არც გონება, რომ აგიჩქროლოთ ვინმეს სისხლი. პირდაპირ ვამბობ, რაც თქვენ უჩემოდ ისედაც იცით. მე თქვენ გიჩვენეთ კეისრის ტანზე ჭრილობები, დამუნჯებული მისი ტუჩები. მათ მაგივრად მე ვლაპარაკობ. მე რომ ბრუტუსი ვყოფილიყავ და ბრუტუსი კი ანტონიუსი, მაშინ გენახათ იმისი ცეცხლი! ყველა ჭრილობა წამსვე ენას ამოიდგამდა. რომში ქვა ქვაზე არ დარჩებოდა, აჯანყდებოდა!

ხალხი

ასეც ვიზამთ! ამბოხება!

პირველი მოქალაქე

ბრუტუსის სახლი უნდა გადავწვათ!

მესამე მოქალაქე

წავიდეთ, შეთქმულები მოვებნოთ!

ანტონიუსი

დაიცა, რაღაც დამრჩა კიდევ სათქმელი.

ხალხი

მოიცა! მოუსმინეთ! ანტონიუსი, ყველაზე დიდებული კაცი!

ანტონიუსი

მეგობრებო, სად მიდიხართ, რისთვის მიდიხართ?!

ანდა კეისრის სიყვარულის საბაბი რა გაქვთ?

ჯერ არც კი იცით. სწორედ მაგის თქმა მინდა ახლა.

წელან ანდერძზე ვსაუბრობდი, აღარც კი გახსოვთ!

ხალხი

ჰო, ანდერძი! ჯერ გავიგოთ, იქ რა წერია!

ანტონიუსი

კეისრის ბეჭდით დაბეჭდილი ნება-სურვილი!

ყველა რომაელს, სათითაოდ, ის უტოვებდა

სამოცდათხუთმეტ დრაჰმას ანდერძით.

მეორე მოქალაქე

ო, ღირსეულო კეისარო! შენი მოკვლისთვის შურს ვიძიებთ!

მესამე მოქალაქე

დიდებული კეისარი!

ანტონიუსი

მომისმინეთ!

ხალხი

ჩუ! ჩუ! დაწყნარდით!

ანტონიუსი

და ამის გარდა, სამუდამო მფლობელობაში
მან დაგიტოვათ ყველაფერი, რაც კი უყვარდა,
მისი კუთვნილი ხეივნები, ხილის ბაღები
ტიბროსის პირას. სულ თქვენ გადმოგცათ!
თქვენ და თქვენს შვილებს. რათა გაერთოთ,
იქ დაისვენოთ, ისეირნოთ. აი, ვინ იყო
ეს კეისარი. გვეყოლება, კიდევ ასეთი?

პირველი მოქალაქე

არასოდეს! არასოდეს! ახლა წავიდეთ,
კეისრის გვამი უნდა დავწვათ წმინდა ადგილას!
მერე ცეცხლს მივცემთ იმათ სახლებს! მოლაღატენი!
ასწიეთ გვამი!

მეორე მოქალაქე

ცეცხლი!

მესამე მოქალაქე

დალეწეთ სკამები!

მეოთხე მოქალაქე

მერხებიც! ფანჯრებიც! სულ ყველაფერი!
მოქალაქეები გადიან. კეისარი გააქვთ

ანტონიუსი

ამათ ვერავინ შეაჩერებს. შფოთი აგორდა,
ახლა თავის გზას თვითონ გაიგნებს!
შემოდის მსახური

შენ რას იტყვი?

მსახური

ოქტავიუსი უკვე რომშია.

ანტონიუსი

ახლა სად არის?

მსახური

კეისრის სახლთან. ლეპიდუსიც მის გვერდითაა.

ანტონიუსი

დაუყოვნებლივ მივალ მათთან. კარგ დროს მოვიდა. როგორც ეტყობა, გაგვიმართლა. ბედი გვიღიმის. ახლა ის დროა, შეგვისრულდეს, რასაც ვინატრებთ.

მსახური

ყური მოგკარი, ბრუტუსი და კასიუსიო, შეშლილებივით გაეცალენ რომის ზღუდესო.

ანტონიუსი

აღბათ გაიგეს, მთელი ხალხი რომ ავამხედრე. ახლა წავიდეთ. მიმიყვანე ოქტავიუსთან.

გაღიან

სურათი III

რომი. ქუჩა. შემოდის ცინა, პოეტა

ცინა

წუხელ მესიზმრა, კეისართან ვიჯექ ნადიმზე. სულ მომიშხამა მე რატომღაც ამან გუნება. არ ვაპირებდი გარეთ გასვლას, მაგრამ ვერც სახლში ვერ გავჩერდი.

შემოდიან მოქალაქეები

პირველი მოქალაქე

რა გქვია?

მეორე მოქალაქე

სად მიდიხარ?

მესამე მოქალაქე

სად ცხოვრობ?

მეოთხე მოქალაქე

ცოლიანი ხარ თუ უცოლო?

მეორე მოქალაქე

ყველას უპასუხე!

პირველი მოქალაქე

მოკლე პასუხი!

მეოთხე მოქალაქე

სწორი პასუხი!

მესამე მოქალაქე

არ მოიტყუო!

ცინა

რა მქვია? სად მივდივარ? სად ვცხოვრობ? ცოლიანი თუ უცოლო?
ყველას ვუპასუხო? მოკლედ? სწორი პასუხი? გაპასუხოთ,
უცოლო ვარ!

მეორე მოქალაქე

ისე ამბობ, თითქოს, ვისაც ცოლი ჰყავს, სულელია! ერთი კარგი
ალიყური არ გამომტყუო შენ! განაგრძე, მიდი!

ცინა

მივდივარ. კეისრის დაკრძალვაზე.

პირველი მოქალაქე

მომხრე ხარ თუ მოწინააღმდეგე?

ცინა

მომხრე.

მეორე მოქალაქე

ეგ სწორი პასუხი იყო!

მეოთხე მოქალაქე

სად ცხოვრობ? მოკლედ!

ცინა

მოკლედ. კაპიტოლიუმთან.

მესამე მოქალაქე

რა გქვია? ნამდვილი სახელი!

ცინა

ცინა მქვია. მართლა!

პირველი მოქალაქე

ავკუწოთ. შეთქმულია!

ცინა

ცინა ვარ, ჰოეტი. მე ცინა ვარ, ჰოეტი!

მეოთხე მოქალაქე

მაშინ ცუდი ლექსებისთვის ავკუწოთ! ცუდი ლექსებისთვის ავკუწოთ!

ცინა

მე შეთქმული ცინა არა ვარ!

მეოთხე მოქალაქე

რა მნიშვნელობა აქვს! ცინა ხომ გქვია. მაგ სახელს გულიდან ამოგგლეჯთ და ისე გაგიშვებთ!

მესამე მოქალაქე

მიდით! დასცხეთ მაგას!

ცინას დაესვევიან ყველანი

აბა, შფოთისთავებო, ბრუტუსთან მივდივართ! კასიუსთან! გადავწვათ! დეციუსის სახლიც! კასკასი! მერე ლიგარიუსის! წავედით!

გადიან

მეოთხე მოქმედება

სურათი I

*ანტონიუსთან სახლში. ანტონიუსი, ოქტავიუსი და
ლეპიდუსი სხედან მაგიდასთან*

ანტონიუსი

აი ამდენი კაცი მოკვდება. მათი სახელები აქ წერია.

ოქტავიუსი

შენი ძმაც უნდა მოკვდეს, ხომ ეთანხმები, ლეპიდუს?

ლეპიდუსი

ჰო, ვეთანხმები.

ოქტავიუსი

ანტონიუს, ეგეც ჩაწერე.

ლეპიდუსი

იმ პირობით, რომ, პუბლიუსიც არ გადარჩება.

შენი დისშვილი, ანტონიუს, იმაზე ვამბობ.

ანტონიუსი

ისიც მოკვდება, ნახავ, დაესჯი სიამოვნებით.

მართლა, ლეპიდუს, ახლა წახვალ კეისრის სახლში.

ანდერძს მოიტან. მერე ყველა, ერთად გადავწყვეტთ,

სად რა შევცვალოთ, რა ჯობია, რა ამოვიღოთ!

ლეპიდუსი

თქვენ აქ იქნებით?

ოქტავიუსი

აქ ვიქნებით, ანდა სენატში.

ლეპიდუსი გადის

ჰო, მართლა, იცი, ოქტავიუს! დიდი ამბები
წამოუწყიათ თურმე ბრუტუსს და იმ კასიუსს!
ჯარის მოკრება მოინდომეს. უნდა დავასწროთ.
ყველა მეგობარს დაუძახოთ, რომ გავძლიერდეთ.
მერე დავსხდეთ და გადავწყვიტოთ, როგორ მოვიქცეთ.

ოქტავიუსი

კარგი ასე ვქნათ. უდავოა, საფრთხე არსებობს.
ბევრი მტერი გვყავს ჩვენ გარშემო შემოხვეული.
ზოგჯერ ღიმილშიც ღალატია ჩასაფრებული.
გაღიან

სურათი II

*ბანაკი სარდლისთან ახლოს. ბრუტუსის კარავი.
დაფდაფები. შემოდინ ბრუტუსი, ლუცილიუსი, ლუციუსი და
ჯარისკაცები. მათ ზვლებიან ტიტინიუსი და პინდარე*

ბრუტუსი

სდექ!

ლუცილიუსი

გადაეცი ეს ბრძანება. სდექ!

ბრუტუსი

სადმე აქვია კასიუსი, როგორ გგონია?!

ლუცილიუსი

ალბათ ასეა. გამოგზავნა ჩვენთან პინდარე,
რათა გადმოგვცეს მან ამბავი თავის ბატონის.
პინდარე ბრუტუსს წერილს გადასცემს.

ბრუტუსი

წერილი კარგი გამოგზავნა შენმა ბატონმა.
არ ვიცი, თვითონ გადაწყვიტა, თუ სხვისი რჩევით
მოიქცა ასე, სამწუხაროდ, რაც გააკეთა,

აჯობებდა, არ ჩაედინა. ის რომ აქ იყოს,
ჩემგან საყვედურს მიიღებდა.

პინდარე

მე თქვენ გარწმუნებთ,
ჩემი ბატონი ღირსეული, პატიოსანი
გახლდათ ყოველთვის. არასოდეს არ შეიცვლება.

ბრუტუსი

მაგას არ ვამბობ. ერთი წუთით! ლუციუს, მოდი!
გვერდით ვავლენ
კარგად მითხარი, კასიუსმა როგორ მიგიღო.

ლუციუსი

პატივისცემით და უდავოდ, თავაზიანად,
მაგრამ აშკარად, ძველებური, მისთვის ჩვეული
გულითაღობა, მეგობრობა არ იგრძნობოდა.
სითბო არ ჩანდა.

ბრუტუსი

რასაც შენ ამბობ, ეგ ყველაფერი
მხოლოდ იმაზე მიანიშნებს, უკვე გაცივდა
მხურვალე ძმობა. ჰო, ლუციუს, დაიმანსოვრე,
როცა ნელდება სიყვარული, მაშინ იწყება
ცრუ ყურადღება, მეტისმეტი პატივისცემა.
ნამდვილ სიყვარულს თვალთმაქცობა რაში სჭირდება.
ფიტულა კაცებს უყვართ ზოლმე ბედაურებად
თავის ჩვენება. მედიდურად გაყოყოჩება.
საკმარისია, ერთი კარგად დეზი ამოჰკრა,
იქვე წახდება და ჯაგლაგად გადაიქცევა.
ეს რა ხმა ისმის? მისი ჯარი აქეთკენ მოდის?
ყრულ ძოისძის მარშის ხმა

ლუცილიუსი

ამ ღამით ალბათ ჯერ სარდისში დაბანაკდება,
მცირე ნაწილი. კასიუსთან ერთად ჩამოვლენ
მერე მხედრები.

შემოდინ კასიუსი და ჯარისკაცები
როგორც ვხედავთ, უკვე მოსულან.
მათკენ დავიძრათ, მივვებოთ.

კასიუსი
სდექ!

ბრუტუსი
სდექ! გადაეცი ჯარს ეს ბრძანება.

პირველი ჯარისკაცი
სდექ!

მეორე ჯარისკაცი
სდექ!

მესამე ჯარისკაცი
სდექ!

კასიუსი
ძმავ, ღირსეულო, არასწორად იქცევი ჩემთან!

ბრუტუსი
ღმერთია მოწმე, არასწორად მტერს არ ვექცევი!
და თუ ასეა, მაშინ ცუდად ძმას მოვექცევი?

კასიუსი
ბრუტუს, სიმშვიდით გსურს დაფარო რაღაცა წყენა,
რომელიც მალე

ბრუტუსი
კასიუს, ჯერ, უნდა დაწყნარდე.
ხომ იცი, გიცნობ. დამშვიდებით ვილაპარაკოთ.
ჯარისკაცები ყურადღებით შემოგვცქერიან.
ჩხუბის მაგივრად, ერთად ყოფნას და მეგობრობას

ელთან ჩვენგან. მათ მოვშორდეთ. იქ, ჩემს კარავში
მხოლოდ მე და შენ, გავარჩიოთ თუ რამ გააწუხებს.
მანტერესებს და მოგისმენ.

კასიუსი

მიდი, პინდარე,
სარდლებს უთხარი, დაიხიონ ჯარისკაცებმა.

ბრუტუსი

წადი, ლუციუს, შენც იგივე უთხარი ჩვენებს.
ვიდრე ვსაუბრობთ, ჩემს კარავში ნურვინ შემოვა.

ლუცილიუსი დადგეს კართან ტიტინიუსიც.

გადიან

სურათი III

ბრუტუსის კარავი.

მოშორებით დგანან ლუცილიუსი და ტიტინიუსი.

შემოდინ ბრუტუსი და კასიუსი

კასიუსი

ახლავე გეტყვი, არასწორად რა გააკეთე.
დაასჯევინე, შეარცხვინე, ლუციუს პელა!
ქრთამს ართმევდო ხალხს სარდისში! მე იმ კაცს ვიცნობ.
გამოგიგზავნე წერილები, ვცდილობდი დაცვას,
შენ, ჩემი თხოვნა, დაიკიდე ფეხებზე, ბრუტუს!

ბრუტუსი

იმას რომ იცავ, არასწორი მხოლოდ ეგ არის!

კასიუსი

ნუთუ დრო არის ახლა იმის, ყველა დავსაჯოთ,
ვისაც რაიმე შეეშალა ან დააშავა?

ბრუტუსი

იცო, კასიუს, სხვათაშორის, შენზედაც მითხრეს,
მექრთამეაო, ხალხს ურიგებს თანამდებობებს
იმის მიხედვით, ვინ რამდენ ოქროს გადაუხდისო.
არაფრად აგდებს მათ ღირსებასო!

კასიუსი

მე ვარ მექრთამე?
შენ ბრუტუსი ხარ, თორემ რაც თქვი, აბა სხვას ეთქვა,
ღმერთებსა ვფიცავ, რომ ცოცხალი არ იქნებოდა.

ბრუტუსი

და რაკი შენ ხარ კასიუსი, ასე გგონია,
მექრთამეობა შეიძლება იოლად შეგრჩეს?!

კასიუსი

შემრჩეს?!

ბრუტუსი

მარტის იღები გაიხსენე! თვით კეისარი,
ძლევაძმოსილი, ჩვენ მოკვალით სიმართლისათვის.
სხვაგვარად ვინმე გაბედავდა მას შეხებოდა?!
მის სისხლს დაღვრიდა?! ნუთუ ახლა, იმათთაგანი,
ვინც უპირველეს ხელისუფალს იმპერიისას,
მახვილი ჩასცა იმის გამო, რომ მფარველობდა
ქვეყნის მძარცველებს, ხელს გაისვრის ტყუილუბრალოდ?
ძლივს დაბრუნებულ ჩვენს ღირსებას, განძს უძვირფასესს,
გაცვლის, გაყიდის, ან ოქროზე, ან რამე სხვაზე?
ვამჯობინებდი ძალლი ვიყო, მთვარეს ვუყუფედე,
ვიდრე ასეთი რომაელი.

კასიუსი

ბრუტუს, მე მიყეფ!

და არ მოგიტმენ, ეს იცოდე! ნურც ის გგონია,
სადმე მიმომწყვდევე. შენზე მეტად გამოცდილი ვარ
ბრძოლის ხერხებში!

ბრუტუსი

აბა მიდი! არ ხარ, კასიუს!

კასიუსი

ვარ-მეთქი, ვამბობ.

ბრუტუსი

არა მეთქი, მე გეუბნები!

კასიუსი

ნუ მაიძულე, მოთმინებას დავკარგავ მალე,
იცოდე, რამეს დაგიშავებ, თუ არ მომეშვი!

ბრუტუსი

წადი, გამშორდი, ეგ მოქცევა კაცს არ შეჰფერის!

კასიუსი

რას ლაპარაკობ!

ბრუტუსი

ახლავე გეტყვი.

როგორ გგონია, შემაშინებს შენი მუქარა?

გულს გამიხეთქავ, შემლილივით თვალის ბრიალით?

კასიუსი

ღმერთებო, სად ხართ, ავიტანო ეს ყველაფერი?!

ბრუტუსი

ეს ყველაფერიც. უფრო მეტიც. ვიდრე გასკდება
ეგ შენი გული ამაყი და პატივმოყვარე.

მონები ხომ გყავს, იმათ უყვირე, რამდენიც გინდა.

იქნებ ისინი აკანკალდნენ. მე ვერ მაშინებ!

შენ რა გეგონა, მიჩვენებდი მაგ ფიცხ ხასიათს

და მეც მაშინვე დავფრთხებოდი?! არა, ღმერთმანი,

რაც დააგროვე, ეგ ბალღამი, გესლი და შხამი,

თვითონვე უნდა მოინელო. ამიერიდან,

სასაცილოდაც არ მეყოფი, როცა კი გნახავ
ასე გაფხორილს.

კასიუსი

აი სადამდე მივსულვართ თურმე!

ბრუტუსი

ბრძოლის ხერხებში გვჯობივარო, ხომ მეუბნები.
ნუკი ტრაბახობ, დაამტკიცე, რა შეგიძლია.
არ მეწყინება მე ნამდვილად. უფრო პირიქით,
იქნებ ვისწავლო ღირსეული მოქცევა შენგან.

კასიუსი

ბრუტუს იქცევი არასწორად, ისევ და ისევ.
გამოცდილი ვარ – მხოლოდ ეს ვთქვი! როდის გითხარი,
გვჯობივარ-თქო?

ბრუტუსი

თუნდაც გეთქვას, არ მენალვლება.

კასიუსი

თვით კეისარი გაბედავდა ჩემთან ამის თქმას?!

ბრუტუსი

შენ გაბედავდი, გეპასუხა ასე იმისთვის?

კასიუსი

ვერ გაგბედავდი?

ბრუტუსი

ვერასოდეს!

კასიუსი

ვერ გაგბედავდი?

ბრუტუსი

თავს დაკარგავდი, ეს იცოდი, და არ იზამდი.

კასიუსი

ჩემს სიყვარულსაც საზღვარი აქვს, თუნდაც შენდამი.
მერე კი, იქნებ, ისიც კი ვქნა, რასაც ვინანებ.

ბრუტუსი

შენ უკვე ქენი, ისეთი რამ, რასაც ინანებ.
ახლა, კასიუს, ველარაფრით ვერ შემაშინებ,
პატიოსნება ჯავშანივით დამიცავს მუდამ.
სუსტი ნიავის ქროლვასა ჰგავს ყველა მუქარა,
ვერაფერს მაკლებს. ერთხელ, მახსოვს, ოქრო დამჭირდა,
გამოვაგზავნე შენთან ხალხი. არ დამეხმარე.
არ შემიძლია უღირსი გზით ფულის მოხვეჭა!
ის მიჩვენია, ჩემი გული დავახურდავო,
სისხლი ვანთხიო მონეტებად, ვიდრე მივიდე
და ხელდაკოჟრილ, საბრალო გლეხებს გამოვართვა
ოფლით და ჯაფით მიღებულნი. მაშინ ის ოქრო
ლეგიონისთვის მჭირდებოდა. არ დამეხმარე.
აბა მითხარი, ეს კასიუსს ეკადრებოდა?
ან მე ოდესმე ჩემს კასიუსს უარს ვეტყვოდი?
მარკუს ბრუტუსი თუ გაძუნწდა ისე ოდესმე,
თავის მეგობრებს დახმარება არ გაუწიოს,
დაე ღმერთებმა დააყარონ მეხის ისრები,
დაფლითონ იგი.

კასიუსი

მე არ მითქვამს შენთვის უარი.

ბრუტუსი

როგორ არ გითქვამს!

კასიუსი

არა-მეთქი! ვილაც სულელმა
ჩემი პასუხი არასწორად გაგაგებინა.

ბრუტუს, შენ გული გამიტეხე. სამწუხაროა.
მეგობარი ხომ იმას ჰქვია, ვინც პატარა ხინჯს
არად ჩაადგებს. შენ კი ცდილობ გამიზვიადო!

ბრუტუსი

არაფერს ვცდილობ, რასაც ვხედავ, მე იმას ვამბობ.

კასიუსი

სულ არ გიყვარვარ.

ბრუტუსი

არა. ნაკლი არ მიყვარს შენი!

კასიუსი

მეგობრის თვალი ნაკლს სხვაგვარად აღიქვამს ხოლმე.

ბრუტუსი

პირფერობაა, თუკი კაცი ცუდს მოიწონებს,
როცა ოლიმპოს მთაზე დიდი იქნება იგი.

კასიუსი

სადა ხარ, მოდი, ანტონიუს, შენც, ოქტავიუს!
შურისძიება კასიუსზე გადმონათხიეთ,
რადგან კასიუსს, ყველაფერი მობეზრდა უკვე.
ის შეიძულა მეგობარმა უსაყვარლესმა,
დაამდაბლა და დაამცირა, ვითარცა მონა.
გამოუჩხრიკა, თუ რამ ნაკლი სადმე გააჩნდა,
ერთად შეკრება და სიამით პირში ახალა.
უნდა ვიტირო, იქნებ სულიც ამოვაცოლო
ცრემლებს თვალიდან. სხვა რაღა დამრჩა!
აჰა, აიღე ეს ხანჯალი და შიშველ მკერდში,
სადაც მიფეთქავს ახლა გული, უფრო ძვირფასი,
ვიდრე პლუტონის საგანძური, ოქროზე ძვირი,
ჩამეცი, როგორც რომაელმა. მე გულს გთავაზობ
იმ ოქროს ნაცვლად, არ მოგეცი რომელიც თურმე!
მიდი დამკარი, ვით კეისარს. ის სიძულვილშიც

კი გყვარებია უფრო მეტად, ვიდრე ოღესმე
გიყვარდა შენი კასიუსი.

ბრუტუსი

გაწიე იქით!

ეგ გაბრაზება ოღესმე ზომ გაგინელდება.
რაც გინდა ქენი, ყურადღებას მაინც არ ვაქცევ,
რადგან, კასიუს, ზოგჯერ ცხვარიც კი გაცხარდება.
შენც ასე მოგდის, თან კაჟივით ნაპერწკლებს ისვრი,
თან იქვე უცებ ცივი ქვა ხარ.

კასიუსი

შენ მიგაჩნია,

რომ კასიუსი სასაცილოდ არ ჰყოფნის ბრუტუსს,
როდესაც გული ასე სკდება და სისხლი მიდუღს?!

ბრუტუსი

მეც მაგ დღეში ვარ! მართლა ცუდად გელაპარაკე.

კასიუსი

რაო, რას ამბობ, აღიარებ? მომეცი ხელი!

ბრუტუსი

თან გულსაც მოგცემ!

კასიუსი

ჩემო ბრუტუს!

ბრუტუსი

ჰო, კასიუს!

კასიუსი

ნუთუ იმდენად არ გიყვარვარ, რომ მოითმინო
ჩემი სიფიცხე? დედისაგან გამოყოლილი
აუტანელი ხასიათი?

ბრუტუსი

მაშ, კასიუს, ამიერიდან,
როგორც კი ბრუტუსს დაეტაკები, იგი მაშინვე
დელას გაკიცხავს. შენზე სულაც არ გაბრაზდება.
გარედან რაღაც ხმები მოისმის

პოეტი

ხმა გარედან
უნდა შემიშვათ ჩვენს სარდლებთან. გესმით, ჩხუბობენ.
აუცილებლად უნდა შევიდე.

ლუცილიუსი

ხმა გარედან
არ შეიძლება!

პოეტი

ხმა გარედან
ვერ შემაჩერებთ, თუნდაც მომკლათ!
შემოდის პოეტი

კასიუსი

რა ამბავია, თქვი, რა ხდება!

პოეტი

სირცხვილი თქვენი! სარდლები ხართ, როგორ იქცევით!
უნდა გიყვარდეთ ერთმანეთი, როგორც მეგობრებს.
მე დამიჯერეთ, გამოცდილ კაცს, ასე შეგფვრით.

კასიუსი

ჰა, ჰა! რა რითმებია, ასე წერ ლექსებს?!

ბრუტუსი

გადი აქედან, შე თავხედო. წადი, მოშორდი!

კასიუსი

მოეშვი, ბრუტუს, ასე იცის მან ლაპარაკი.

ბრუტუსი

დრო და ადგილიც რომ იცოდეს, მისთვის აჯობებს.
ასეთ სულელებს ნეტავ ომში რა ესაქმებათ!
გადი აქედან.

კასიუსი

კარგი, კარგი, უნდა წახვიდე.
პოეტი გადის
შემოდიან ლუცილიუსი და ტიტინიუსი

ბრუტუსი

ლუცილიუს და ტიტინიუს, მეთაურებს გააგებინეთ,
ორივე ჯარი დაბანაკდეს აქვე ამაღამ.

კასიუსი

მერე დაბრუნდით ისევ ჩვენთან. გამოიყოლეთ
თან მესალა.

ლუცილიუსი და ტიტინიუსი გადიან

ბრუტუსი

ლუციუს, ღვინო მოგვიტანე!

კასიუსი

ვერ ვიფიქრებდი, რომ შენ ასე განრისხდებოდი.

ბრუტუსი

უთვალავი მაქვს მწუხარება, ჩემო კასიუს!

კასიუსი

კაცი ესოდენ განსწავლული, ვით ვერ ერევა
თავზე დატეხილ დარღს და წუხილს.

ბრუტუსი

არა მგონია ვინმემ შეძლოს. პორცია მოკვდა.

კასიუსი

რაა? პორცია?

ბრუტუსი

ჰო, პორცია. ის აღარ არის.

კასიუსი

მიკვირს, რომ მართლაც არ მომკალი, როგორ გეჩხუბე!
რა შემზარავი ამბავია. გული დამწყვიტა.
რა დამართა?

ბრუტუსი

უჩემობა ვერ აიტანა.
თანაც შეიტყო ანტონიუსის გაძლიერება
ოქტავიუსით. ჩვენ გავიგეთ მისი სიკვდილი
და ეს ამბავი ერთდროულად. თავგზა აებნა.
მარტო რომ დარჩა, ცეცხლით ყელი ამოუშანთავს.

კასიუსი

და ასე მოკვდა?

ბრუტუსი

ასე მოკვდა.

კასიუსი

დიდო ღმერთებო!
შემოდის ლუციუსი ღვინით და კანდელით

ბრუტუსი

მოვრჩეთ ამაზე. მომაწოდე მაგ თასით ღვინო.
აი, კასიუს, დარდს და წუხილს, ამაში ვახრჩობ!
სვამს

კასიუსი

გულით მწყურია დიდებული გრძნობისთვის შევსვა.
თასი ამივსე მეც, ლუციუს. თუმც ჩემს სიყვარულს

ბრუტუსის მიმართ არ ეყოფა მაინც ეს ღვინო!

სვამს

შემოდის ტიტინიუსი მესალასთან ერთად

ბრუტუსი

მოდი, შემოდი, ტიტინიუს. მოდი, მესალა.

დასხედით ჩვენთან. კანდელი გვაქვს. თანაც ვსაუბრობთ საჭირობოროტო საკითხებზე ჩვენ ერთმანეთთან.

კასიუსი

პორცია, ნუთუ აღარა ხარ!

ბრუტუსი

გთხოვე, არ გინდა!

აი, მესალა, წერილებით მატყობინებენ, დიდძალი ჯარით მოდის ჩვენკენ ოქტავიუსი და მასთან ერთად არის მარკუს ანტონიუსი. გეზი აიღეს სწორედ ახლა, ფილიპისაკენ.

მესალა

ეგ ყველაფერი მეც მაცნობეს!

ბრუტუსი

რამე სხვაც იცი?

მესალა

უბრძანებიათ უკანონო მმართველებს თურმე, იმ ოქტავიუსს, ანტონიუსს და ლეპიდუსსაც, სიკვდილით დასჯა ასი კაცის – სენატორების!

ბრუტუსი

ჩემს წერილებში ამბავია ცოტა სხვაგვარად.

სამოცდაათი სენატორი, ასე წერია,

უკვე მოუკლავთ. ციცერონიც არის მათ შორის.

კასიუსი

და ციცერონიც?

მესალა

ციცერონიც მოუკლავთ თურმე.

მასაც ასეთი განაჩენი გამოუტანეს.

შენი ცოლისგან თუ მიიღე, ბრუტუს, წერილი?

ბრუტუსი

არა, მესალა.

მესალა

მის შესახებ არც სხვამ მოგწერა?

ბრუტუსი

არა, არავის მოუწერია.

მესალა

უცნაურია.

ბრუტუსი

რატომ იკითხე? ვინმემ რამე ხომ არ მოგწერა?

მესალა

არა, არავინ.

ბრუტუსი

სიმართლე თქვი, რომაელი ხარ!

მესალა

მაშინ შენც უნდა აიტანო, ვით რომაელმა.

თავი მოუკლავს უცნაურად, როგორც გავიგე.

ბრუტუსი

მშვიდობა მის სულს. ჩვენ ყველანი მოკვდავები ვართ.

ისიც ოდესმე მოკვდებოდა. სწორედ ამიტომ,

შევეგუები თავზე დამტყდარ უბედურებას.

მესალა

ამგვარად იღებს ღირსეული უდიდეს ტკივილს.

კასიუსი

მეც ხომ შენსავით შემძლია სულის სიმტკიცე,
მაგრამ ამ ვარამს ვერასოდეს ვერ გავუძლებდი.

ბრუტუსი

მოვრჩეთ ამაზე და მივხედოთ ცოცხლების საქმეს.
ფილიპისაკენ გავემუროთ!

კასიუსი

ჩვენ არ დავიძრათ.

ბრუტუსი

რატომ, მიზეზი მითხარი შენი.

კასიუსი

ახლავე გეტყვი.

აჯობებს მტერი მოიწვევდეს და დაიხარჯოს.
დაიღლებიან სიარულში, მარაგს გალევენ.
ჩვენ აქ ვიდგებით, დაცული და დასვენებული.

ბრუტუსი

კარგი აზრია, თუმცა გთავაზობ მაინც უკეთესს.
მოსახლეობა, ფილიპიმდე ვინც კი იქნება.
ჩვენ მოგვემხრობა, სხვა რა გზა აქვს, რადგან ისედაც
დაბოლმილია, გაწეული ამდენი ხარჯით.
ხოლო თუ მტერმა დაგვასწრო და მათთან მივიდა,
დიდი ხალისით, იმათ ლაშქარს გაამრავლებენ.
ამიტომ გვიჯობს ფილიპისკენ თვითონ წავიდეთ.
ესენიც უკან დაგვრჩებიან.

კასიუსი

იცი, რას გეტყვი

ბრუტუსი

მე მომისმინე. მთავარია, არ დაგავიწყდეთ,
რომ ვინც კი გვყავდა მეგობარი და მხარდამჭერი,
ყველა აქ არის. მზად არიან. დროს ვერ დაგკარგავთ.
მტერი თანდათან ძლიერდება, ჩვენ კი ვსუსტდებით.
დღეს ძლიერების მწვერვალზე ვართ, ნუ მოვდუნდებით.
კაცის ცხოვრება რაღაცით ჰგავს ზღვის მიმოქცევას.
თუ მოექცევი ტალღას თავზე, შენ გაიმარჯვებ,
თუ ვერ შესძელი, იცოდე, რომ გაგიჭირდება.
ჯერ ლაღად ვცურავთ ამ ზვირთებში. უნდა გვანსოვდეს,
მოვარდნილ ტალღას დროზე აყვეთ, შესაძლებლობას
ნულარ დაგკარგავთ.

კასიუსი

ასე იყოს, რაკი ისურვე.
ბრძანე და ყველა დავიძრებით ფილიპისაკენ.

ბრუტუსი

ამ საუბარში გვარიანად ჩამოგვალამდა.
რაკი ბუნებამ დაიძინა, ჩვენც მოვისვენოთ.
სათქმელი დარჩა, ვინმეს რამე?

კასიუსი

ლამე მშვიდობის!
განთიადისას გზას გავეუდგეთ.

ბრუტუსი

ლუციუს! მომიტანე ღამის სამოსი.
ლუციუსი გადის
მშვიდობის ღამე, ჩემო მესალა. შენც ტიტინიუს.
ღირსო კასიუს. ტკბილი ძილი მინდა გისურვოთ
და მოსვენება.

კასიუსი

ბრუტუს, ჩემო ძვირფასო ძმავო,
ცუდად დაიწყო დღევანდელი ჩვენი საღამო.

აღარასოდეს მომხდარიყოს მსგავსი ამბავი.
არ გამეგონოს!

ბრუტუსი

ყველაფერი კარგად იქნება!

კასიუსი

მშვიდობის ღამე დიდებულ ბრუტუსს!

ბრუტუსი

ღამე მშვიდობის, ჩემო ძმაო.

ტიტინიუსი და მესალა

ღამე მშვიდობის!

ბრუტუსი

აბა, ყველას გემშვიდობებით!

გადიან კასიუსი, ტიტინიუსი და მესალა,

შემოდის ლუციუსი ღამის პერანგით

მომე პერანგი. სად არის შენი საკრავი?

ლუციუსი

აქ გვაქვს, კარავში.

ბრუტუსი

თითქოს ბურანში ლაპარაკობ. შე საცოდავო,
დიდი ხანია ასე ფხიზლობ. მიდი, კლავდიუსს
და სხვა მსახურებს დაუძახე. აქ დაიძინონ.

ლუციუსი

ვარონ! კლავდიუსს!

შემოდის ვარონი და კლავდიუსი

ვარო

გისმენთ, ბატონო!

ბრუტუსი

მე მინდა გთხოვოთ თქვენ ორივეს, აქ დაიძინოთ, ჩემთან, კარავში. თუ დამჭირდა, გაგაღვიძებდით და ჩემს ძმასთან, კასიუსთან, გაგაგზავნიდით.

ვარონი

როგორც ინებებთ. აჯობებდა, არ დავიძინოთ. ასე ვიქნებით. თქვენს ბრძანებას დაველოდებით.

ბრუტუსი

ასე არ მინდა. დაწექით, გთხოვთ, ჩემო კარგებო. იქნებ გაგზავნა არც დამჭირდეს. ჯერ არც კი ვიცი. ნახე, ლუციუს, ეს წიგნია, წელან რომ გკითხე. თურმე აქ მქონდა, არ მახსოვდა, ჯიბეში მელო.

მსახურები წვებიან

ლუციუსი

ზუსტად ვიცოდი, რომ ეგ ჩემთვის არ მოგიციათ.

ბრუტუსი

ნუ გეწყინება, ჩემო ბიჭო, გულმა ვიწყი ვარ. ჰო, დამძიმებულ ქუთუთოებს თუ მოერევი, იქნებ ჩამოკრა ერთი-ორი მავ შენს ინსტრუმენტს.

ლუციუსი

ახლავე, რაკი ასე გნებავთ.

ბრუტუსი

კარგი იქნება.

როგორ გაწვალე, შენ კი მუდამ ხალისით უკრავ.

ლუციუსი

ჩემი ვალია გემსახუროთ, ჩემო ბატონო!

ბრუტუსი

რაც გევალება, იმაზე მეტს არ უნდა გთხოვდე. ჭაბუკი სისხლი დასვენებას ხომ საჭიროებს?!

ლუციუსი

უკვე მეძინა. გამოვიძინე.

ბრუტუსი

ძალიან კარგი. ახლა მიდი, ისევ დაწევი,
ოღონდ ცოტა ხანს მოიცადე. თუკი გადავრჩი
ჩემგან მიიღებ ბევრ სიკეთეს სამსახურისთვის.

ლუციუსი უკრავს და ძღერის.

მოულოდნელად ჩაეძინება.

ძილიც მოსულა. ო, შე მკვლელი, დაუნდობელი,
როგორ ჩაარტყი რკინის კვერთხი ჩემს საბრალო ბიჭს,
როცა ტკბილი ხმით მიმღეროდა. ძილს არ დაგიფრთხობ,
ჩემო ბიჭუნა, არ გაღვიძებ. საკრავს შემთხვევით
თავი არ დაჰკრა, გამოგაცლი. ჰო, ასე, ასე.
ახლა იძინე. ტკბილი სიზმრები! ნეტავ სადამდე
წავიკითხე, აი ფურცელი გადაკეცილი!

დაკვდება. შემოდის კეისრის აჩრდილი

როგორ პარპალებს ეს სანთელი! ნეტავ ვინ მოდის?
არ ვიცი, მართლა ცუდად ვხედავ, თუ ილანდება,
შიშის მომგვრელი მოჩვენება ამ სიბნელეში.
ჩემსკენ მოიწევს. ვერ მივმხვდარვარ, ვინ უნდა იყოს.
ანგელოზი ხარ იმ ქვეყნიდან თუ სატანა ხარ?
თმა ყალყზე მიდგას, გამეყინა სისხლი ძარღვებში.
ვინა ხარ?

აჩრდილი

მე ვარ! მე ვარ, ბრუტუს, ბოროტი სული!

ბრუტუსი

რისთვის მოხველი?

აჩრდილი

რომ გაგაფრთხილო, ფილიპისტან შემხვდები მალე!

ბრუტუსი

ისევ შევხვდებით? ნუთუ მართლა!

აჩრდილი

პო. ფილიპისტან.

ბრუტუსი

დე ასე იყოს. ფილიპისტან შეგზვდები მალე.

აჩრდილი გაქრება

გული დამშვიდდა, როგორც იქნა. შენ კი სად გაქრი?

ბოროტო სულო, კიდევ დამრჩა რაღაც სათქმელი.

ბიჭო! ლუციუს! ვარონ, კლავდიუს! გამოიღვიძეთ!

კლავდიუს!

ლუციუსი

სიმი! სიმის ბრალა, ბატონო!

ბრუტუსი

ამას ჰგონია, ისევ უკრავს. გამოიღვიძე!

ლუციუსი

გისმენთ, ბატონო!

ბრუტუსი

რამე გესიზმრა? რად ყვიროდი ასე, ლუციუს?

ლუციუსი

ბატონო ჩემო, მე ყვიროდი? არ გამიგია!

ბრუტუსი

პო, ყვიროდი. რამე ნახე?

ლუციუსი

არა, ბატონო!

ბრუტუსი

კარგი, მაშ ისევ დაიძინე. ჰეი, კლავდიუს!

და შენც, ყმაწვილო!

ვარონი

დიან ბატონო!

კლავდიუსი

დიან, ბატონო!

ბრუტუსი

ძილში ორივე რას ყვეროდით!

ვარონი და კლავდიუსი

ძილში ყვეროდით?

ბრუტუსი

ჰო. რამე ნახეთ?

ვარონი

არ მინახავს.

კლავდიუსი

არც მე მინახავს.

ბრუტუსი

წადით, კასიუსს გადაეცით, თავისი ჯარი
სასწრაფოდ უნდა გაამზადოს. ჩვენც მალე მივალთ.

ვარონი და კლავდიუსი

ანლავე, ბატონო!

კაღიან

მეხუთე მოქმედება

სურათი I

ფილიპის კელი.
შემოდინ ოქტავიუსი, ანტონიუსი და მათი ჯარი

ოქტავიუსი

ხელავ, იმედი, ანტონიუს, არ გაგვიცრუვდა.
შენ კი ამბობდი, მტერი აქეთ არ წამოვაო,
იღებინაო, გორაკებზე გამაგრებულნი.
საქმე სხაგვარად წარიმართა. ბრძოლა იწყება.
უკვე დაიძრნენ ფილიპისკენ, ჩვენსკენ მოდიან.
უნდათ დაგვასწრონ, გადაწყვიტეს შემოგვიტიონ.

ანტონიუსი

ასე არ არის. კარგად ვიცი, ამით ისინი
რას აკეთებენ. როგორ უნდათ, სულ სხვაგან იყვნენ,
მაგრამ მოდიან. თან ჰკონიათ, რაკი გვიჩვენეს
ეს შიშნარევი სიმაძაყე, ჩვენ დავიბნევით
და დავრწმუნდებით მათ უდავო ძლიერებაში.
არ მოვტყუვდებით.

შემოდის მაცნე

მაცნე

მოემზადეთ დროზე, სარდლებო.
გვიანლოვდება უკვე მტერი მწყობრი ნაბიჯით.
აფრიალებენ ომის ნიშნად მეწამულ ალაშს.
წუთიც არა გვაქვს დასაკარგი. რალაც ვიღონოთ.

ანტონიუსი

მარცხენა მხრიდან, ოქტავიუს, შენ განლაგდები.
ნელ-ნელა წახვალთ შეუმჩნევლად. ასე შევუტევთ.

ოქტავიუსი

მარჯვნიდან მივალ. შენი იყოს მარცხენა მხარე.

ანტონიუსი

საკამათოა? რას ვაკეთებთ, ამისი დროა?

ოქტავიუსი

არც მიფიქრია. უბრალოდ ვთქვი, აქეთ მინდა-თქო.

მარში. დაფდაფები.

*შემოდინ ბრუტუსი და კასიუსი თავისი ჯარით. ავრეთვე
ლუცილიუსი, ტიტინიუსი, მესალა და სხვები.*

ბრუტუსი

რომ არ იძვრიან, იმას ნიშნავს, ლაპარაკი სურთ.

კასიუსი

უნდა გავჩერდეთ, ტიტინიუს. მათ უნდა შევხვდეთ.

ოქტავიუსი

უკვე ვაცნობოთ, ანტონიუს, ბრძოლის დაწყება?

ანტონიუსი

არა, ჯერ არა, კეისარო. უნდა მოვიქცეთ ჩვენც წესისამებრ. სათქმელი თქვან მეთაურებმა.

ოქტავიუსი

ვიდრე ნიშანი არ იქნება, ნუ გაინძრევით!

ბრუტუსი

ჯერ სიტყვები და მერე დარტყმა, ასე არ არის?!

ოქტავიუსი

ეგ ჩვენზე მეტად ხომ შენ გიყვარს. ასეც იქცევი.

ბრუტუსი

კეთილი სიტყვა, ოქტავიუს, ვერაგ დარტყმას სჯობს.

ანტონიუსი

ვერაგ დარტყმისას იცი, ბრუტუს, კეთილი სიტყვა.

კეისარს მკერდი გაუხვრიტე და თან ამბობდი,
დღეგრძელი იყოს კეისარიო.

კასიუსი

ანტონიუს,

შენ რა სიტყვებით იცი დარტყმა, ჯერ უცნობია,
მაგრამ დათაფლვა გეხერხება. სულ გაგიძარცვავს
ალბათ ფუტკრები.

ანტონიუსი

ნესტარიც კი არ დავუტოვე.

ბრუტუსი

სჩანს, არც ბზუილი. მოგიპარავს მათგან ბზუილიც.
ფიქრობ, რომ ამით შეგვაშინებ, ვიდრე დაგვნესტრავ?!
მლიქვნელებიო, ბრუტუს, გესმის! შენი ბრალაია!

ანტონიუსი

არამზადებო! არც ეგ ქენით, როცა კეისარს
ჩასცხეთ ხანჯლები, რიგრიგობით, თქვენ ვერაგულად.
მაიმუნვით კრეჭდით კბილებს. კულის ქიცინით
და მონასავით თავდახრილი, ფეხს ულოკავდით,
როდესაც კასკამ, იმ ქოფაკმა, ზურგიდან ჩასცა
კეისარს დანა შიგ კისერში. მლიქვნელები ხართ!

კასიუსი

მლიქვნელებიო, ბრუტუს, გესმის! შენი ბრალაია!
არ მოვისმენდით ასეთ ლანძღვას, დღეს ჩვენ არავინ,
რასაც ამბობდა კასიუსი, ყური რომ გეგდო.

ოქტავიუსი

საქმეს შევუდგეთ მოდი, დროზე, კამათში მხოლოდ
ოფლი იღვრება. გადავაქცევთ წითელ წვეთებად!
ამას შეხედეთ!

ხმაღს არ ჩავაგებ, შეთქმულებო, მე თქვენ გაბირდებით,
ვიდრე კეისრის ოცდაცამეტ ჭრილობის გამო
შურს არ ვიძიებ. თუ არადა, დაე აქ მოკვდეს,
ახლა მეორე კეისარიც, მუხანათურად.

ბრუტუსი

შენ არ მოკვდები, კეისარო, მუხანათურად,
შენს გარემოცვას ასეთებად თუ არ გარდაქმნი.

ოქტავიუსი

არა მგონია უნდა მომკლას ბრუტუსის ნმალმა.

ბრუტუსი

მასეთ სიკვდილზე, მითხარ, ვინ არ იოცნებებდა,
ყმაწვილო კაცო, შენს თაობაში.

კასიუსი

ღირსი არ არის
ამ პატივის, ჭირვეული, პატარა ბიჭი.
იყოს გართობა-თამაშობის მოტრფიალესთან.

ანტონიუსი

ჩუ შე ბებერო!

ოქტავიუსი

ანტონიუს, წამო, წავედით!
მოღალატენო, თქვენ გიცხადებთ, ბრძოლაში გიწვევთ!
თუ დღეს გაბედავთ, გელოდებით იქ, გაშლილ ველზე.
და თუ არადა, მაშინ მოდით, მზად რომ იქნებით.
გადიან ოქტავიუსი, ანტონიუსი ჯვართან ერთად

კასიუსი

დაჰბერე ქარო, ზღვა აღელდა! ნავო, პატარა!
ამ ქარიშხალში ის მოხდება, რაც გიწვერია.

ბრუტუსი

ლუცილიუს, მოდი, საქმე მაქვს.

ლუცილიუსი

რას მიბრძანებთ!
ბრუტუსი და ლუცილიუსი ჩუმად საუბრობენ

კასიუსი
მესალა!

მესალა
გისმენ, მეთაურო!

კასიუსი
იცი, მესალა,
დღეს დაბადების დღეა ჩემი. სწორედ დღეს იყო,
რომ დაიბადა კასიუსი. მომეცი ხელი!
შენა ხარ მოწმე, ჩემი ნების საპირისპიროდ,
პომპეუსივით, შევიქენი იძულებული,
ამ ერთ ბრძოლაში გამეცვალა თავისუფლება.
შენ მაინც იცი, რომ ვიყავი ეპიკურელი.
ახლა უარვყავ ეს მოძღვრება. ვაცნობიერებ
რალაცა ნიშნებს, მაუწყებელს უბედურების.
რომ გამოვედით სარდისიდან, საომარ დროშას
ზედ დააჯდა ძალზე დიდი ორი არწივი.
კარგად კვებავდნენ მეომრები. ისინიც ისხდნენ,
ფილიპისაკენ მოგვევებოდნენ. ამ დღით, როცა
დროშას გაეხედე, წასულიყვნენ, აღარსად ჩანდნენ.
სამაგიეროდ, ყვავ-ყორნები დაგვტრიალებენ
და ციდან ისე დაგვცქერიან, როგორც მათ ლუკმას.
შავი ჩრდილები დააფინეს ჩვენს ჯარისკაცებს,
თითქოს გვამცნობენ, აღსასრულის დრო მოვიდაო.

მესალა
ეგ ცრურწმენაა!

კასიუსი
მაგრამ მაინც, ცოტათი მჯერა.
თუმცა სიმხნევე ჩემი სულის არ დამიკარგავს.
მზად ვარ მივიღო გამოწვევა ნებისმიერი.

ბრუტუსი
ასეა, ჩემო ლუცილიუს.

კასიუსი

იცვი რა, ბრუტუს,
ღმერთის წყალობით, შეგაბერდეთ იქნებ ერთმანეთს
ასე სიამით, მეგობრობით და სიყვარულით!
არავინ იცის, ბედისწერა კაცს რას უმზადებს
და უარესზეც გემართებს ალბათ ჩვენ დაფიქრება.
ხომ შეიძლება ვსაუბრობდეთ უკანასკნელად.
ასე თუ მოხდა, რას აპირებ, მინდა ვიცოდე.

ბრუტუსი

შენც კარგად იცი, რასაც ვფიქრობ, როგორ ვკიცხავდი
თავის მოკვლისთვის მუდამ კატონს. მე მიმიჩნია.
რომ სილაჩრეა, საქციელი მეტად უღირსი,
შიშმა დაგჯაბნოს, უარი თქვა ღმერთის ბოძებულ
შენს სიცოცხლეზე. მოთმინებით უნდა ავივსო.
დაველოდები, რას გადაწყვეტს უზენაესი.
ჩვენ მის ხელში ვართ.

კასიუსი

მაშ ეს ბრძოლა თუკი წავაგეთ,
შენ თანახმა ხარ, გაგატარონ რომის ქუჩებში,
ტრიუმფალური გამარჯვების აღსანიშნავად?!

ბრუტუსი

არა, კასიუს, არასოდეს არ დაიჯერო,
რომის ქუჩებში ბრუტუსს ვინმე ოდესმე ნახავს
ბორკილდადებულს. ასეთი რამ არ ეკადრება!
თუმცა დადგა დღე, დავასრულოთ ის ძნელი საქმე,
მარტის იღებში რომ დავიწყეთ. ხომ შეიძლება
ველარასოდეს ველარ შევხვდეთ. სწორედ ის დროა,
დავემშვიდობოთ ჩვენ ერთმანეთს. სამარადჟამოდ.
ჰო, სამუდამოდ. გადარჩენა თუ გვიწერია,
ამ ყველაფერზე გავიდიმებთ. ხოლო თუ არა,
კარგი იქნება, რომ მოვასწროთ გამოთხოვება.

კასიუსი

მაშ გეთხოვები სამუდამოდ, სამარადჟამოდ!
თუ გავიმარჯვებთ, გავიცინოთ ამაზე, ბრუტუს.
თუ ვერ გადავრჩით, მაშ მოვასწროთ დამშვიდობება!

ბრუტუსი

ახლა წავედით! რომ შეგვეძლოს იმის გაგება,
რა გველოდება, რა ბოლო გვაქვს, როგორ მოხდება!
ეს დღეც ოდესმე დასრულდება და ყველაფერი
გვეცოლინება! მაშ წავედით, ნულარ ვაყოვნებთ!
გადიან

სურათი II

*ბრძოლის ველი. ომის ხმაური.
შემოდინ ბრუტუსი და მესალა*

ბრუტუსი

სწრაფად, მესალა, გააჭენე. დროზე მიეცი
ჩემი ბრძანება განაპირა ჩვენს ლეგიონებს.
ომის ხმაური მატულობს
დაუყოვნებლივ გადავიდნენ იქ შეტევაზე.
დაბნეულია ახლა ჯარი ოქტავიუსის,
არ დააცალონ გონზე მოსვლა, მოულოდნელად
დაესხან თავზე. მიდი, წადი, დრო არ დაკარგო!
გადის

სურათი III

*ბრძოლის ველის მეორე მხარე.
ომის ხმაური. შემოდინ კასიუსი და ტიტინიუსი*

კასიუსი

როგორ გარბიან, ტიტინიუს, იმათ შეხედე!
ჩვენი ლაჩარი, უსინდისო ჯარისკაცები!

ზურგი უჩვენა მტერს მედროშემ. იქვე მოვკალი.
დროშა ხელიდან გამოვტაცე იმ მოღალატეს.

ტიტინიუსი

ბრუტუსმა მგონი ნაადრევად გასცა ბრძანება.
ოქტავიუსის ჯარი ნახა რაკი დაშლილი.
ჯარმა დაიწყო ძარცვა-გლეჯა ანტონიუსმა
დრო იხელთა, მოაქცია ყველა ალყაში.

შემოდის პინდარე

პინდარე

უნდა იჩქაროთ, თქვენ ბატონო, დროზე წამოდით!
თქვენს კარვებშია შემოსული ანტონიუსი!
ჩქარა, კასიუს, აქ რა გინდათ, იქით წამოდით!

კასიუსი

ბორცვი შორსაა, ტიტინიუს! როგორ გგონია,
ჩვენი კარვების თავზე არის ის შავი ბოლი?

ტიტინიუსი

მგონი ასეა.

კასიუსი

ტიტინიუს, ჩემს ცხენს მოახტი,
დეზეები ჰკარი. თუ გიყვარვარ, დროზე მაცნობე,
ჯარი რომ მოჩანს, ვის ეკუთვნის, მტერს თუ მოყვარეს.
სწრაფად დაბრუნდი. ეს ამბავი გამაგებინე.

ტიტინიუსი

ერთ წამში უკან დაებრუნდები.

გაღის

კასიუსი

შენ კი, პინდარე, გთხოვ გახედო იმ გორაკიდან,
ხომ იცი, ცუდად მიჭრის თვალი, ტიტინიუსი

როგორ მოძრაობს. ბრძოლის ველზე რა ამბავია.

პინდარე აღის მალლა

შეგებით პირველად ამოვისუნთქე. დრომ შემოხაზა
ბოლოს და ბოლოს თავისი წრე. რითიც დავიწყე,
ახლა იმითვე დავასრულებ. ჩემი სიცოცხლე
ამოიწურა.

პინდარეს

იქ რას ხედავ, რამე მაცნობე!

პინდარე

ო, ღმერთო ჩემო!

კასიუსი

თქვი, რას ხედავ! რა დაინახე!

პინდარე

ტიტინიუსი მხედრებს წრეში მოუმწყვდევიათ.
ზედ მიიწვევენ. მათკენ იწვევს ტიტინიუსიც.
ძალიან ახლოს არის ყველა ტიტინიუსთან.
ტიტინიუს! რაღაც აინთო! მასაც ვხედავ!
მგონი შეიპყრო!

ყვირილის ხმა

სიხარულის ყიჟინა დასცხეს!

კასიუსი

კარგი, ჩამოდი. აღარ მითხრა აღარაფერი!
მხდალი ბებერი, აი, რა ვარ! ეს რა ვნახე!
საუკეთესო მეგობარი მტერმა შეიპყრო!

შემოდის პინდარე

გახსოვს პინდარე, პართიაში ტყვედ რომ იყავი,
გამოგინსენი და სანაცვლოდ შენი სიცოცხლის,
ფიცი მოგთხოვე, თუ ოდესმე, რაიმეს გთხოვდი,
არ უნდა გეთქვა შენ უარი. სიტყვა მომეცი
და ახლა უნდა შეასრულო. თავისუფალი
იქნები ჩემგან. ეს ხანჯალი, მე რომ კეისარს
მკერდში ვაძგერე, ახლა შენ გულში უნდა დამკრა.

პასუხს არ ველი. ტარს მოკიდე. როცა თვალებზე
ხელს ავიფარებ, გააკეთე, რაც მე გითხარი.
ის იარაღი, კეისარო, რომელმაც მოგკლა,
შურისძიების იარაღი ყოფილა თურმე!

კვლება

პინდარე

ფიცს ვერ გავტეხდი და მივიღე დანაპირები.
სულ არ მინდოდა მე ასეთი თავისუფლება.
ახლა, კასიუს, შორ ქვეყნებში წავა პინდარე,
რომელები მის კვალსაც კი ვერ იპოვიან.

გადის.

შემოდიან ტიტინიუსი და მესალა

მესალა

თუმცა გაიმარჯვა კასიუსის ლეგიონებზე
ანტონიუსმა, სამაგიეროდ, ტიტინიუს,
ოქტავიუსი დაამარცხა ბრუტუსის ჯარმა,

ტიტინიუსი

დიდ შვებას მოჰგვრის ეს ამბავი ალბათ კასიუსს.

მესალა

სად დავტოვეო, რა მითხარი?

ტიტინიუსი

აქ, ამ გორაზე.

სასოწარკვეთილს გვერდით ჰყავდა მხოლოდ პინდარე.

მესალა

ვილაც ავღია აქ მიწაზე. ნუთუ ის არის?

ტიტინიუსი

ის არის, ოღონდ ცოცხალს არ ჰგავს, ო, ღმერთო ჩემო!

მესალა

იქნებ სხვა არის!

ტიტინიუსი

ის იყო ის, ჩემო მესალა.
კასიუსზე ჩვენ ვეღარ ვიტყვით აწი არისო!
დაისის მზეო, ვით აღისფრად ელვარე სხივებს
ჩავიქრობს ბნელი ღამის სიშავე, კასიუსის
მეწამულ სისხლსაც მწუხრი მალე ასე დანისლავს.
მზე ჩაესვენა უკვე რომის. დაღამებულა.
ცაზე ღრუბლები შეიყარა, ხიფათს ელოდეთ!
ცუდი ამბების მოწმე გავხდით. მიზეზად იქცა
გაუგებრობა, წარმატება მარცხი ეგონა!

მესალა

ჰო, გამარჯვება ვერ გაიგო, მარცხი ეგონა!
ო, საძულველო ცლომილებავ! შენ ხარ ნაყოფი
ადამიანთა მწუხარების. საზარელ ფიქრებს
წარმოუსახავ რეალობად. ო, ცლომილებავ!
საბედისწერო ხდები მუდამ, სადაც კი ჩნდები
და ანადგურებ იმ გონებას, ვინაც წარმოგშვა.

ტიტინიუსი

სად ხარ, პინდარე, სად წახვედი! ეს როგორ მოხდა!

მესალა

ის შენ მოძებნე, მე მანამდე ბრუტუსს ამ ამბავს
გავაგებინებ, რაც იქნება ნამდვილი დარტყმა.
ჰო, „დარტყმას“ ვამბობ. ბრუტუსისთვის ეს იგივეა,
ჩასცხო ხანჯალი, შხამიანი, ანდა ისარი.

ტიტინიუსი

წადი, მესალა. მე პინდარეს მოძებნე სადმე,

მესალა გადის

რატომ გამგზავნე იქ, კასიუს, უმამაცესო!
მე შენს მეგობრებს შევეყარე. თავზე დამადგეს
გამარჯვებულის ის გვირგვინი, რომელიც შენთვის
უნდა მომეცა. რომ ყვიროდნენ, არც ის გესმოდა?!
წარმოიდგინე სულ სხვაგვარად, რაც იქ ხდებოდა.

შენ გეკუთვნოდა ეს გვირგვინი. თავზე დაგადგამ.
შენმა ბრუტუსმა დამავალა, მიუტანეო
და მეც ვასრულებ. ბრუტუს, მოდი, ახლა ის ნახე,
ვინ იყო ჩემთვის კასიუსი. დიდო ღმერთებო,
უნდა შემინდოთ! რომაელი ასე იქცევა!
ჩემს გულს განგმირავს კასიუსის ბასრი მახვილი!

კვდება

*ისმის ომის ხმაური. შემოდინ მესალა, ბრუტუსი, ჭაბუკი კატონი,
სტრატონი, ვოლუმინიუსი და ლუცილიუსი*

ბრუტუსი

აბა სად არის, თქვი, მესალა, მისი სხეული

მესალა

აი იქ არის. და დასტირის ტიტინიუსი.

ბრუტუსი

ტიტინიუსიც გულაღმა წევს,

კატონი

ისიც მკვდარია!

ბრუტუსი

ო, კეისარო, კვლავ გვიჩვენებ შენს სიძლიერეს.
შენი აჩრდილი აქ ტრიალებს. ჩვენსავე ხანჯლებს
შიგ გულ-მუცელში გვიტრიალებ!

ომის ხმაური იკლებს

კატონი

ტიტინიუსმა,

ჩვენმა მამაცმა, კასიუსი როგორ შეამკო!
მკვდარი დაუნვდა, დაახურა მაინც გვირგვინი!

ბრუტუსი

ამ ორის მსგავსი ვინმე დარჩა, რომაელთაგან?!
გემშვიდობებით, რომაელნო, უკანასკნელნო!

რომი ვერასდროს ამათ ბადალს ვერ ეღირსება!
მე ვტირი ახლა, მეგობრებო, მაგრამ ვიცი, რომ
მათთვის არ კმარა მხოლოდ ცრემლი. გლოვა შეჭფერით!
ეს დროც დადგება, ჰო, დადგება, ჩემო კასიუს!
დაუყოვნებლივ წაიყვანეთ კუნძულ თასოსზე.
სიმხნევეს დასცემს, ჩვენს კარავში თუ დავასვენეთ.
მოდით აქ, კატონ, ლუცილიუს, ჩვენ ბრძოლა გვმართებს.
ჯვარს გაუძღვება ფლავიუსი, მასთან ლაბეოც.
ჯერ მხოლოდ სამი საათია. რაღას ვუცადოთ,
დაღამებამდე ჩვენი ბედი კვლავ გამოვცადოთ.
კადიან

სურათი IV

*საომარი ველი. ოძის ხმაური.
შემოდინ ხელჩართული ბრძოლით ორივე მხარის მეომრები,
შემდეგ ბრუტუსი, კატონი, ლუცილიუსი და სხვები*

ბრუტუსი

თავი ასწიეთ, მეგობრებო, ამაყად, მალლა!
კადის. მასთან ერთად შესალა და ფლავიუსი

კატონი

ვინ ნაბიჭვარი დახრის ძირს თავს! აბა, მომყევით!
მთელ ბრძოლის ველზე მსურს ხმამაღლა გამოვაცხადო:
მე ვარ კატონი, მე ვარ შვილი მარკუს კატონის!
ვებრძვი ტირანებს, რადგან მიყვარს ჩემი ქვეყანა!
მარკუს კატონის შვილი ვარ-თქო!
მტერს შეუტევს

ბრუტუსი

მე ვარ ბრუტუსი,
მარკუს ბრუტუსი და მე მიყვარს ჩემი ქვეყანა.
დაიძახსოვრეთ, ბრუტუსი ვარ!

*გადის, თან მტერს უტევს. კატონს რამოდენიმე
მეომარი ესხმის თავს.
კატონი ძირს ვარდება*

ლუცილიუსი

შენც დაცემულხარ, ღირსეულო, მამაცო კატონ!
ტიტინიუსის ბედი გერგო. გმირულად მოკვდი.
მარკუს კატონის შვილისათვის ეს პატივია!

მეომარი

უნდა დამნებდე, ანდა მოკვდი!

ლუცილიუსი

მე მხოლოდ სიკვდილს
თუ დავნებდები. მაშ მომკალი, აქვე, ახლავე.
ფულს გაუწვდის
შენ მოკლავ ბრუტუსს. იამაყებ, რა პატივია!

მეომარი

არ უნდა მოვკლათ. ძვირფასი ტყვეა.

მეორე მეომარი

შევატყობინოთ ანტონიუსს, ბრუტუსი ტყვეა!

მეომარი

მე თვითონ ვეტყვი. აი, მოვიდა!
შემოდის ანტონიუსი
ბრუტუსი შევიპყარით, ბრუტუსი შევიპყარიო!

ანტონიუსი

აბა, სად არის?

ლუცილიუსი

უსაფრთხოდ არის, ანტონიუს. და მე გარწმუნებ
ბრუტუსს ვერასდროს მტერი ცოცხლად ტყვედ ვერ აიყვანს.
ასეთ შერცხვენას ბრუტუსისას არ დაუშვებენ

თავად ღმერთები. თუ ოდესმე სადმე შეხვდები,
გინდაც ცოცხალი იყოს იგი, და გინდაც მკვდარი,
მუდამ ბრუტუსი დაგიხვდება, როგორც ეკუთვნის.

ანტონიუსი

ეს, მეგობარო, არ არის ის, ვინც შენ გეგონა,
მაგრამ მერწმუნე, არანაკლებ ძვირფასი არის.
უსაფრთხოდ გყავდეთ. მოეპყარით თავაზიანად.
მე ასეთ ხალხთან მეგობრობას ვამჯობინებდი,
ვიდრე მტრად ყოფნას. ახლა წადით, უნდა იპოვოთ
თქვენ ბრუტუსი. ან ცოცხალი და ანდა მკვდარი.
ოქტავიუსის კარავში ვარ. რასაც შეიტყობთ,
მალე მაცნობეთ.

გაღიან

სურათი V

საომარი ველის სხვა ადგილი

*შემოდინ ბრუტუსი, დარდანიუსი, კლიტუსი, სტრატონი და
კოლუმნიუსი*

ბრუტუსი

რა ცოტა დავრჩით, მეგობრებო. ქვაზე ჩამოვსნდეთ, დავისვენოთ.

კლიტუსი

სტატილიუსმა ჩირაღდანი თუმცა აანთო,
მაგრამ არსად სჩანს. ან დაიჭირეს, ან იქნებ მოკლეს.

ბრუტუსი

კლიტუს, დაჯექი. სიკვდილია ახლა მთავარი.
სხვა არაფერი აღარ დარჩა. მისმინე, კლიტუს.

რაღაცას უჩურჩულებს

კლიტუსი

მე გვაკეთო? არასოდეს მაგას არ ვიზამ!

ბრუტუსი

მაშინ გაჩემდი.

კლიტუსი

მირჩევნია თავი მოვიკლა!

ბრუტუსი

ყური დამიგდე, დარდანიუს,

რალაკას ჩასჩურჩულებს

დარდანიუსი

ეგ მე უნდა ვქნა?

კლიტუსი

ეი, დარდანიუს!

დარდანიუსი

რა იყო, კლიტუს!

კლიტუსი

რა მძიმე საქმე დაგავალა წელან ბრუტუსმა?

დარდანიუსი

თქვა, მომკალიო. ნახე, ისევ ფიქრებს მიეცა.

კლიტუსი

ისე სავსეა ახლა სევდით მისი სხეული,

რომ ლამისაა თვალებიდან გადმოედვაროს.

ბრუტუსი

ჩემო კეთილო ვოლუმნიუს, მოდი, საქმე მაქვს!

ვოლუმნიუსი

ბრძანეთ, ბატონო.

ბრუტუსი

აი რა მინდა ახლა გითხრა,
კეისრის სული უკვე ორჯერ გამომეცხადა.
ერთხელ სარდისში. წუხელ ღამით, ფილიპის ველზე.
ჟამი დამიდგა აღსასრულის.

ვოლუმნიუსი

მაგას რას ბრძანებთ!

ბრუტუსი

მე ზუსტად ვიცი, ვოლუმნიუს, რომ ეს ასეა.
როგორ ტრიალებს ეს ქვეყანა, ერთი შეხედე!
უფსკრულის პირთან მიგვიმწყვდია ყველანი მტერმა.
შორიდან მოისმის ომის ხმაური
თვითონ გადავხტეთ, ჩვენი ნებით, ალბათ აჯობებს,
ვიდრე ველოდოთ, უმოწყალოდ როდის ჩაგვეყრიან.
მე და შენ ერთად დავდიოდით, განსოვს, სკოლაში?
იმ ძველ სიყვარულს მოგაგონებ და იმის ხათრით,
უარს ნუ მეტყვი. ამ ჩემს ხანჯალს ხელი მოკიდე,
ტარით გეკავოს. მასზე თვითონ წამოვეგები.

ვოლუმნიუსი

ასეთ სამსახურს მეგობარი შენ ვერ გაგიწევს.
ომის ხმაური ახლოვდება

კლიტუსი

უნდა გავიქცეთ, ბატონო ჩემო! ნუღარ ვაყოვნებთ!

ბრუტუსი

გემშვიდობებით, შენც, შენც და შენც, ვოლუმნიუს,
სტრატონ, სულ გძინავს ამ ბოლო დროს! გემშვიდობები!
გული მევსება სიხარულით, როდესაც ვფიქრობ,
ჩემთვის მეგობარს, არასოდეს, უღალატია.
ეს მომანიჭებს მეტ დიდებას, დამარცხებაში
და ეს ჯობია ანტონიუსის, ოქტავიუსის,
ბინძური ხერხით გამარჯვებას. გემშვიდობებით!

ასე დასრულდა ბრუტუსის თქმით მისი ამბავი.
თვალებში უკვე წყვილია. მოსვენება სურთ
საბრალო ძვლებს, ცხოვრებისგან დაღლილ-დაქანცულთ.
მოისმის ხმაური და ყვირილი, გაიქცეთ!

კლიტუსი

უნდა გავიქცეთ!

ბრუტუსი

წადით, წადით, მე დაგეწევით!
გადიან კლიტუსი, დარდანიუსი და ვოლუშნიუსი

სტრატონ, შენ დარჩი შენს ბატონთან. გთხოვ, არ წახვიდე,
ჩემო კეთილო, ღირსეულო, პატიოსანო.
აიღე ხელში ეს ხანჯალი. ნუ შემხედავ, პირი იბრუნე.
გამოვიქცევი და ზედ ისე წამოვეგები.

სტრატონი

ხელი მომეცი ჯერ, ბატონო. გემშვიდობები!

ბრუტუსი

მშვიდობით, სტრატონ! — კეისარო, ახლა დამშვიდდი!
ამაზე უფრო ძნელი იყო, როცა შენ გკლავდი.

გარბის ხანჯლისკენ. კვდება.
*ომის ხმაური. შემოდის ოქტავიუსი, ანტონიუსი, მესალა,
ლუცილიუსი და სხვები*

ოქტავიუსი

ეს ვინ არის?

მესალა

ბრუტუსის მსახურია. სად ბრძანდება შენი ბატონი?

სტრატონი

თავისუფალი, შენ რომ გადევს, იმ ბორკილისგან.
გამარჯვებულებს შეუძლიათ ფერფლად აქციონ.

სხვას მას ვერაფერს დააკლებენ. მოკვლის პატივი არავის ერგო. გაიმარჯვა მის თავზე თვითონ.

ლუცილიუსი

მე რას ვამბობდი! ბრუტუს, შენი მადლობელი ვარ, რომ გაამართლე ის ნათქვამი ლუცილიუსის!

ოქტავიუსი

კარგად მივიღებ ნებისმიერს, ბრუტუსის მსახურს. დარჩები ჩემთან? გეკითხები მე შენ, ყმაწვილო!

სტრატონი

თუკი მესალას მიაჩნია, მაქვს ამის ნება...

ოქტავიუსი

არ დაუშალო, გთხოვ, მესალა.

მესალა

შენი ბატონი როგორ მოკვდა?

სტრატონი

მისი ხანჯალი მე მეკავა, თვითონ აევო.

მესალა

უკანასკნელი სამსახური გაუწევია ბრუტუსისათვის. შეგიძლია შენ იყოლიო.

ანტონიუსი

რომაცლთ შორის ის რჩეულია მისი ღირსებით! კეისრის მიმართ ყველა შეთქმულს ამოძრავებდა შური და ბოღმა. ერთადერთი იყო ბრუტუსი, თავისი ქვეყნის სასიკეთოდ ვინც ირჯებოდა. მთელი სიცოცხლე შეაღია ამაზე ზრუნვას. იმდენად ღიდი, დიდებული, კეთილშობილი და სრულყოფილი იყო მართლაც მისი ცხოვრება, რომ სიამაყით შეუძლია გამოაცხადოს დედა-ბუნებამ: „კაცი იყო, ადამიანი!“

ოქტავიუსი

სწორედ ამიტომ, მოვეპყრობით, ვით იმსახურებს.

დაიკრძალება რიტუალის, წესის მიხედვით.

ჯერ ჩვენს კარავში დავასვენებთ, მხედრული წესით
მივაგებთ პატივს. მთელი ღამე იქ გვეყოლება.

მამ დავიშალოთ. ჯარს უბრძანეთ, ბრძოლა შეწყვიტონ
და ვიზიმიოთ ჩვენ სუყველამ დღე გამარჯვების.